

Economisch-Statistische Berichten



Kaart van de noodgebieden

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

38e JAARGANG

No 1863

WOENSDAG 11 FEBRUARI 1953

EERSTE NEDERLANDSCHE

Verzekering-Mij. op het Leven en tegen Invaliditeit N.V.

Aanpassing van ondernemingspensioen-
en spaarfondsen aan de
NIEUWE WETTELIJKE BEPALINGEN

Kantoor: Bellevuesstraat 2, Dordrecht, Telefoon 01850-5345

H. BRONS Jr

MAKELAAR IN ASSURANTIËN

TELEFOON 11 19 80
(3 LIJNEN)

EENDRACHTSWEG 11
ROTTERDAM



KAS-ASSOCIATIE N.V.

SPIJSTRAAT 172, AMSTERDAM-C

BETALEN • BEWAREN • BEHEREN

Verhuur van brandkasten en
kluizen voor grote administraties

vacatures

Herplaatsing wegens misstelling

Bij de
ECONOMISCH
TECHNOLOGISCHE DIENST
voor Noord-Holland
kan geplaatst worden een

Jong
Bedrijfs-
econoom
(ec. drs.)

Sollicitaties te richten tot de Directeur
van de Dienst, Nassauplein 4, Haarlem

*** Adverteer in de E.-S.B. ***



R. MEES & ZONEN

A° 1720

BANKIERS & ASSURANTIE-MAKELAARS

ROTTERDAM

AMSTERDAM - 's-GRAVENHAGE
DELFT - SCHIEDAM - VLAARDINGEN

Bericht

AAN LEDEN EN ABONNÉS IN BELGIE EN
LUXEMBURG.

Contributies en abonnementsgelden kunnen voortaan op onze rekening bij de Banque de Commerce, 6 Place Royale te Brussel worden gestort. Wij zullen het op prijs stellen, indien aan ons verschuldigde bedragen zo spoedig mogelijk langs deze weg worden overgemaakt.

Nederlandsch Economisch Instituut.

ECONOMISCH- STATISTISCHE BERICHTEN

Uitgave van het Nederlandsch Economisch Instituut

Adres voor Nederland: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-W.
Telefoon 38040. Giro 8408.

Bankiers: R. Mees en Zoonen, Rotterdam.

Redactie-adres voor België: Seminarie voor Gespecialiseerde
Economie, 14, Universiteitstraat, Gent.

Abonnementen: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam-W.

Abonnementsprijs, franco per post, voor Nederland en de
Uniegebieden en Overzeese Rijksdelen (per zeepost) f 26,—,
overige landen f 28,— per jaar. Abonnementen kunnen
ingaan met elk nummer en slechts worden beëindigd per
ultimo van het kalenderjaar.

Losse nummers 75 cts.

Aangetekende stukken in Nederland aan het Bijkantoor West-
zeedijk, Rotterdam-W.

Advertenties. Alle correspondentie betreffende advertenties
te richten aan de Koninklijke Nederlandsche Boekdrukkerij
H. A. M. Roelants, Lange Haven 141, Schiedam (Telefoon
69300, toestel 1 of 3).

Advertentie-tarief f 0,30 per mm. Contract-tarieven op aan-
vraag. Rubrieken „Vacatures” en „Beschikbare krachten”
f 0,60 per mm (dubbele kolom). De administratie behoudt
zich het recht voor om advertenties zonder opgaaft van
redenen te weigeren.

Vóór de tweede etappe

Een week lang moest het directe ingrijpen, het onmiddellijk lenigen van nood overheersen; een week lang hebben menselijk leed en primaire reactie daarop zeer velen in de ban gehouden.

Thans doen zich, zien wij wel, een tweetal reacties voor. De geredden en geëvacueerden in de kracht des levens zijn over de eerste schrik heen, zij wensden terug te gaan naar het verlaten gebied, zij willen weten, hoe het met huis en werk staat, hoe hun financiële toestand zal blijken, welke regelingen voor dit alles zullen worden getroffen.

De redders en de vele helpers in een reeks van werkzaamheden, die soms de zwaarste lichamelijke inspanning soms zenuwspanning, dikwijls beide tegelijk vergden, hebben hun eerste, grote, kracht gegeven. Velen van hen zijn uiterst vermoeid, zeer velen moeten naar hun dagelijkse werk terugkeren. Dat is even begrijpelijk als juist: er moet niet meer nationaal inkomen verloren gaan dan onvermijdelijk was. De oproep van de Regering om tot het normale werk terug te keren, heeft voor het land als geheel het einde van de eerste etappe gemarkeerd.

Zo staan wij thans voor de tweede etappe. Enerzijds blijft deze gelijk aan de eerste; het herstel van dijken, het droogmaken van polders wordt door vaklieden met onverminderde snelheid voortgezet.

Anderzijds moet echter, voor men verder gaat, een rustpunt worden gezocht. Een inventarisatie is noodzakelijk. In de eerste plaats van de omvang van de materiële schade;

de redactie stelt het op prijs een kaart te kunnen publiceren, waarop gedetailleerd de ondergelopen en drooggebleven (gekomen) gebieden zijn aangegeven. Het bepalen van de schade in deze gebieden geleden, is begrijpelijkerwijs tevens een punt dat aandacht vroeg. Van bevoegde zijde acht men het nog te vroeg tot publicatie van gedetailleerder ramingen over te gaan. „Het Parool” van 10 Februari jl. geeft, uit niet vermelde bron, een ruwe schatting van 1.125 tot 1.250 miljoen gulden; de orde van grootte lijkt, gezien de toegankelijke gegevens, aan de voorzichtige kant. Wij hopen binnenkort ook deze zijde van de quantitative problemen in dit blad te kunnen behandelen.

Inventarisatie, en een rustige, lijkt ook nodig ten opzichte van de ontvangen hulp. Uit binnen- en buitenland zijn ongeschatte hoeveelheden goederen toegestroomd. Een eerste noodvoorziening heeft met behulp van deze goederen plaatsgevonden. Het sorteren, inventariseren en distribueren van deze resterende en nog binnenstromende goederenmassa is een taak van grote verantwoordelijkheid, juist door de noblesse die uit de vele gaven spreekt.

Een rustpunt is nodig, ook voor het overleg omtrent de verdere regelingen ten aanzien van schade en herstel. Ook hier wordt hard en veel gewerkt.

Voor alle sectoren, buiten die van het rechtstreekse dijkherstel, geldt echter thans, dat een dag denken meer waard kan zijn dan een week zwoegen.

INHOUD

	Blz		Blz.
Vóór de tweede etappe.....	103	<i>Ingezonden'stukken:</i>	
Naar een nieuwe internationale tarwe-overeenkomst?, door Drs G. Greidanus	105	De salarispositie der intellectueel gevormde groepen, door A. I. V. Massizzo en Drs D. Boersma, met naschrift van Drs J. Wemelsfelder	115
De vrachtenmarkt in 1952, door C. Vermeij	107	<i>Internationale notities:</i>	
Het Argentijnse Tweede Vijfjarenplan, door J. E. Spinosa Cattela	109	Bufferstocks van rubber?.....	118
Kaart van de noodgebieden	110	Geld- en kapitaalmarkt, door Drs J. C. Brezet ..	119
<i>Een stem uit het bedrijfsleven:</i>		<i>Statistieken:</i>	
De Nederlandse tabakshandel, door A. L. van Beek Hzn	113	Werkloosheid en werkverruiming in Nederland	119
		Bankstaten	120
		Interim-indexcijfers van het gezinsverbruik in Nederland	120

COMMISSIE VAN REDACTIE: Ch. Glasz; H. W. Lambers; J. Tinbergen; F. de Vries; C. van den Berg (secretaris). Redacteur-Secretaris: A. de Wit. Assistent-redacteur: J. H. Zoon.

COMMISSIE VAN ADVIES VOOR BELGIË: F. Collin; J. E. Mertens; J. van Tichelen; R. Vandeputte.

DE ARTIKELN VAN DEZE WEEK

Drs G. GREIDANUS, Naar een nieuwe internationale tarwe-overeenkomst?

De bestaande tarwe-overeenkomst, die op 1 Augustus 1949 in werking trad, loopt op 31 Juli 1953 af. De prijsafpraak, die in deze overeenkomst werd neergelegd, was de volgende: wanneer de tarweprijzen op de vrije wereldmarkt zich tussen twee door de verdragsluitende partijen overeengekomen grenzen zouden bewegen, zou de internationale tarwehandel geheel vrij blijven. Pas wanneer de prijs op de vrije wereldmarkt een zekere maximumgrens zou overschrijden, zou voor ieder van de exportlanden de verplichting intreden om een bepaalde hoeveelheid tarwe tegen de maximumprijs aan de importlanden te leveren. Omgekeerd verplichtte ieder importland zich om bij prijsdaling op de wereldmarkt beneden een bepaald minimum een in de overeenkomst vastgelegde hoeveelheid tarwe tegen deze minimumprijs van de exportlanden af te nemen. Afgezien van een korte periode in de herfst van 1950 heeft de prijsnotering op het vrije deel van de wereldmarkt permanent boven de vastgestelde maximumprijs (\$ 1,80 per bushel) gelegen. Dit strekte tot voordeel van de importlanden. Het is begrijpelijk, dat de exportlanden voor een nieuwe tarwe-overeenkomst een hogere maximumprijs wensea te zien vastgesteld. Het Verenigd Koninkrijk, het grootste importland, vindt \$ 1,80 per bushel lonend voor de producenten. Het is te hopen, dat de import- en exportlanden tot een voor alle partijen bevredigende overeenkomst komen.

C. VERMEY, De vrachtenmarkt in 1952.

In tegenstelling tot het jaar tevoren toen de vrachten tot een abnormaal hoog peil stegen, stond de vrachtenmarkt in 1952 in het teken van een scherp neergaande lijn. Verschillende factoren droegen tot deze ontwikkeling bij. De grootscheepse aankopen van grondstoffen, in verband met de gebeurtenissen in Korea, hadden de voorraden op peil gebracht en de noodzaak om het tempo der herbewapening in meerdere mate aan te passen aan de economische en monetaire situatie der pactlanden deden het goederenvervoer verminderen. Deze beide factoren vormden wel de voornaamste oorzaken der sterk verminderde vraag naar scheepsruimte, maar daarnaast deden ook andere gebeurtenissen hun invloed gelden. In de loop van het tweede kwartaal 1952 toch werd door een aantal landen in toenemende mate overgegaan tot het beperken van de invoer ten einde op deze wijze de sterk deficitaire betalingsbalans — door de eisen die de herbewapening aan de budgetaire positie der pactlanden stelde en ook thans nog stelt — althans enigermate te redresseren. De stijgende kolenproductie zowel in Engeland als op het vasteland deed de vraag naar Amerikaanse kolen, die in 1951 in aanzienlijke mate tot de bedrijvigheid op de vrachtenmarkt bijdroeg, teruglopen. In Augustus bereikten de vrachten een dieptepunt. Een aantal oudere en minder economische schepen moest worden opgelegd. Op de tankvrachtenmarkt bleef het hoge peil, waarop de vrachten zich een jaar geleden bewogen, al evenmin gehandhaafd.

J. E. SPINOSA CATTELA, Het Argentijnse Tweede Vijfjarenplan.

Het thans aangenomen Tweede Vijfjarenplan is een veel omvattend programma voor de jaren 1953-1957,

waarvan de kosten op 33,5 mrd pesos zijn geraamd. Het is dusdanig veel omvattend, dat volgens schrijver mag worden betwijfeld, of het in dit tijdsverloop zal kunnen worden verwezenlijkt. Ofschoon de noodzaak tot uitbreiding van de primaire productie in dit plan uitdrukkelijk wordt erkend, is het, evenals het eerste plan, voornamelijk een programma voor verdere industrialisatie. Echter is ditmaal daarbij de nadruk gelegd op de ontwikkeling van de minerale bodemrijkdom van het land, hetgeen ook noodzakelijk is aangezien de onvoldoende kolen- en electriciteitsvoorziening en petroleumwinning in het verleden vaak beletsels bleken te zijn voor een verdere industrialisatie. Daarnaast wordt aandacht geschonken aan de mijnbouw, in welk verband de President der Republiek in zijn toelichting opmerkte, dat het uiteindelijke doel is te geraken tot een voldoende eigen productie van ijzer, staal en aluminium.

SOMMAIRE

Drs G. GREIDANUS, Vers un nouvel accord international du blé?

L'accord international du blé, entré en vigueur le 1er août 1949, viendra à expiration le 31 juillet prochain. A part une courte période durant l'automne 1950, les cotations sur le marché libre mondial sont constamment restées supérieures au prix maximum de \$ 1,80 par boisseau fixé dans l'accord. Ceci a joué à l'avantage des pays importateurs. Aussi est-il compréhensible que les pays exportateurs désirent voir fixer un „prix maximum” plus élevé dans le nouvel accord. Toutefois le plus grand importateur, le Royaume-Uni, estime rentable pour les producteurs le prix de \$ 1,80 par boisseau. Il est à espérer que les parties opposées en arriveront à un accord satisfaisant pour tous.

C. VERMEY, Le marché des frets en 1952.

Contrairement à l'année précédente durant laquelle les frets ont atteint un niveau anormalement haut, le marché des frets a été caractérisé en 1952 par une baisse aiguë. Divers facteurs ont contribué à cette évolution. Mentionnons tout d'abord les achats massifs de matières premières à la suite des événements de Corée, ce qui a permis la contribution de réserves, ensuite les restrictions des importations et enfin l'augmentation de la production charbonnière en Angleterre et sur le continent, ce qui a occasionné un recul de la demande de charbon américain.

J. E. SPINOSA CATTELA, Le deuxième plan quinquennal argentin.

Le deuxième plan quinquennal adopté pour les années de 1953 à 1957, absorbera, selon les estimations 33,5 milliards de pesos. Il est tellement vaste que l'auteur doute qu'il puisse être réalisé durant le laps de temps prévu. Ce plan est, comme le premier plan, un programme d'industrialisation.

Naar een nieuwe internationale tarwe-overeenkomst?

Op 30 Januari jl. kwamen afgevaardigden van 46 landen bijeen om te onderhandelen over een nieuwe internationale tarwe-overeenkomst. De bestaande tarwe-overeenkomst, die op 1 Augustus 1949 in werking trad, werd n.l. voor een periode van 4 jaar aangegaan en loopt bijgevolg op 31 Juli 1953 af. Tot goed begrip van onderstaand artikel is het noodzakelijk om de voornaamste bepalingen van deze goederenregeling hier nog eens kort te memoreren¹⁾.

De tarwe-overeenkomst van 1949 werd op 23 Maart van dat jaar aangegaan tussen 37 importlanden en 4 exportlanden (Verenigde Staten, Canada, Australië en Frankrijk). De prijsafspraken, die in deze overeenkomst werd neergelegd, was gezien uit het oogpunt van een vrije internationale tarwehandel, een zeer aantrekkelijke. Wanneer de tarweprijzen op de vrije wereldmarkt zich n.l. tussen twee door de verdragsluitende partijen overeengekomen grenzen zouden bewegen, zou de internationale tarwehandel geheel vrij blijven. Pas wanneer de prijs van de vrije wereldmarkt een zekere maximumgrens zou overschrijden, trad er voor ieder van de exportlanden de verplichting in om een bepaalde hoeveelheid tarwe (zgn. guaranteed sale) tegen de maximumprijs aan de importland te leveren. Omgekeerd verplichtte ieder importland zich om bij prijsdaling op de wereldmarkt beneden een bepaald minimum een in de overeenkomst vastgelegde hoeveelheid tarwe (zgn. guaranteed purchase) tegen deze minimumprijs van de exportlanden af te nemen. Het totaal van de „guaranteed sales” was gelijk aan het totaal van de „guaranteed purchases”. Als maximumprijs werd voor de 4 jaar, waarvoor de overeenkomst werd aangegaan, overeengekomen \$ 1,80 per bushel. De minimumprijs werd voor het eerste jaar gefixeerd op \$ 1,50 per bushel; daarna zou hij jaarlijks met \$ 0,10 dalen. In 1952/53 — het laatste jaar van de overeenkomst — bedraagt hij dus \$ 1,20 per bushel.

De administratieve tenuitvoerlegging van de tegenwoordige tarwe-overeenkomst werd opgedragen aan een Internationale Tarweraad. Deze Raad heeft in de voorbije jaren eveneens gefungeerd als centrum van overleg tussen de ledenlanden onderling. Momenteel is hij bijeen om een beslissing te nemen over de nieuwe inhoud van de tarwe-overeenkomst na 31 Juli 1953. De im- en exportlanden hebben in de Tarweraad tezamen een gelijk stemrecht; dit is over de resp. landen verdeeld naar rato van hun „guaranteed quantity”.

Het aantal importlanden, dat in 1949 aan de tarwe-overeenkomst deelnam, is in de loop der jaren niet gelijkgebleven. Van de oorspronkelijke ondertekenaars hebben zich drie landen teruggetrokken, terwijl acht nieuwe importlanden zijn toegetreden (de belangrijkste hiervan waren West-Duitsland, Japan en Spanje). Het totale aantal importlanden is zodoende tot 42 gestegen en het totaal der landen, dat momenteel aan de onderhandelingen in Washington deelneemt, tot 46.

De tarwe-overeenkomst van 1949 mag worden beschouwd als het eerste resultaat van de tendentie, die

reeds tijdens de oorlog was ontstaan en welke zich na de oorlog heeft voortgezet, om door hernieuwde samenwerking tussen de volkeren problemen van economische en sociale aard op te lossen. Om deze reden moet aan de mate, waarin deze goederenregeling aan haar doelstellingen heeft beantwoord, veel betekenis worden gehecht voor de toekomstige ontwikkeling op het terrein van internationale grondstoffenovereenkomsten.

Als voornaamste doel van internationale goederenovereenkomsten zou men kunnen stellen: door samenwerking tussen producenten- en consumentenlanden te komen tot een bevredigende regeling met het oog op de speciale moeilijkheden in de internationale handel van stapelproducten, welke zich manifesteren in meer of minder heftige en door wederzijdse partijen ongewenste prijsfluctuaties op de wereldmarkt.

Aan de definitieve totstandkoming van de bestaande tarwe-overeenkomst zijn moeizame onderhandelingen voorafgegaan. Op de conferentie te Londen in het voorjaar van 1947 kon geen overeenstemming tussen de partijen worden bereikt en de in Maart 1948 te Washington getekende overeenkomst leed op het laatste ogenblik schipbreuk door het uitblijven van de ratificatie van de Verenigde Staten en een aantal andere landen. De onderhandelingen, die in Maart 1949 eindelijk met succes werden bekroond, hebben hoofdzakelijk in het licht gestaan van een toekomstige prijsdaling op de wereldmarkt, die men toen algemeen verwachtte. De bepaling in de tarwe-overeenkomst, dat de minimum-prijsgrens ieder jaar met \$ 0,10 zou worden verlaagd, is één van de tekenen die hierop wijzen.

Hoe geheel anders is het werkelijke prijsverloop op de wereldmarkt geweest! Afgezien van een korte periode in de herfst van 1950 heeft de prijsnotering op het vrije deel van de wereldmarkt permanent boven het peil van \$ 1,80 per bushel gelegen. Dit strekte tot voordeel van de importlanden. De schaarste aan rijst in Azië, welke tot een grotere vraag naar tarwe leidde, en de sterke prijsstijging, die op het uitbreken van het Korea-conflict is gevolgd, hebben dit voordeel nog aanzienlijk vergroot.

Ook Nederlands deelname aan de tarwe-overeenkomst heeft voor ons land een beduidende besparing aan buitenlandse valuta betekend. Indien Nederland voor de hoeveelheid tarwe, waarvoor het op de tarwe-overeenkomst heeft ingetekend (675.000 ton), de prijs van het vrije deel van de wereldmarkt had moeten betalen, dan zou het de eerste drie jaar (1 Augustus 1949-1952) een bedrag van f 160 à f 180 mln aan buitenlandse valuta duurder uit zijn geweest dan thans. (Dit cijfer is uiteraard geflatteerd, aangezien de prijzen op de vrije wereldmarkt bij afwezigheid van de tarwe-overeenkomst vermoedelijk lager zouden zijn geweest dan nu).

In het eerste jaar van de tarwe-overeenkomst (1 Augustus 1949-1950) werd ruim 82 pCt van de „guaranteed purchases” door de importlanden afgenomen. De reden hiervan was o.a., dat West-Duitsland, dat pas betrekkelijk aan het einde van dat jaar tot de importlanden toetrad, niet in de gelegenheid was om zijn totale gegarandeerde hoeveelheid af te nemen; ook Italië, een ander belangrijk importland, ging niet tot de volledige aankoop van zijn gegarandeerde hoeveelheid over. De daaropvolgende jaren nam het percentage van de „guaranteed purchases”, dat onder de tarwe-overeenkomst werd aan-

¹⁾ Zie ook de volgende artikelen van dezelfde schrijver: „E.-S.B.”, 14 Juli 1948, Enkele opmerkingen over de internationale tarwe-overeenkomst; „E.-S.B.”, 4 Mei 1949, De internationale tarwe-overeenkomst; „E.-S.B.”, 2 Augustus 1950, Eén jaar internationale tarweregeling; Maandschrift Economie, Juli/Augustus 1952, Drie jaar internationale tarwe-overeenkomst.

	Bebouwde oppervlakte (× 1.000 ha)					Productie (× 1.000 ton)				
	1934-1938 (gem.)	1949	1950	1951	1952 (schatting)	1934-1938 (gem.)	1949	1950	1951	1952 (schatting)
Verenigde Staten	22.431	30.982	24.932	24.857	28.492	19.476	31.059	27.744	26.875	35.351
Canada	10.134	11.159	10.935	10.220	10.520	7.170	10.108	12.565	15.041	18.375
Australië	5.253	4.953	4.720	4.195	4.047	4.200	5.939	5.014	4.341	3.810
Frankrijk	5.224	4.223	4.319	4.250	4.287	8.143	8.082	7.701	7.116	8.398
Argentinië	6.783	4.534	5.241	2.625	6.000	6.634	5.144	5.796	2.050	6.000
Rusland	40.920	41.715	43.335	?	?	38.090	29.920	30.192	?	?

Bron: F.A.O. Monthly Bulletin of Agricultural Economics and Statistics (December 1952). Na-oorlogse cijfers van Rusland uit Foreign Crops and Markets (17 Maart 1952).

gekocht, snel toe, iets wat begrijpelijk was gezien de prijsontwikkeling op de vrije wereldmarkt. Het tweede jaar bedroeg het ruim 94 pCt en het derde jaar nagenoeg 100 pCt. Gedurende de eerste 4½ maand van het laatste jaar werd reeds 55 pCt van de totaal gegarandeerde hoeveelheid voor 1952/1953 in het kader van de tarwe-overeenkomst gekocht. In technisch opzicht is de tegenwoordige tarwe-overeenkomst dus zeker een succes gebleken.

	Totaal van de gegarandeerde hoeveelheden (in tonnen) a	Totaal van de exporten onder de tarwe-overeenkomst (in tonnen) b	b in pCt van a
1 Aug. 1949-1950	14.291.000	14.760.369	82,3
1 Aug. -1950-1951	15.309.963	14.452.350	94,4
1 Aug. 1951-1952	15.590.463	15.572.835	99,9
1 Aug. 1952-15 Dec. 1952	15.809.963	8.636.119	54,6

In drie van de vier aan de tarwe-overeenkomst deelnemende exportlanden, te weten Canada, Australië en Frankrijk, is de controle op de binnenlandse tarwemarkt en de uitvoer geheel in handen van een regeeringslichaam. In Canada is dit de Canadian Wheat Board (opgericht in 1935), in Australië de Australian Wheat Board (dateerend uit het begin van de oorlog) en in Frankrijk het Office National Interprofessionnel des Céréales (opgericht 1936). Deze overheidsbemoeiing is een uitvloeisel van de moeilijkheden in de jaren dertig.

De tarweprijs, die de Canadese, Australische en Franse boeren in handen krijgen, staat in generlei verband met de vrije wereldmarktprijs. Integendeel, hij werd de laatste jaren zeer gedrukt als gevolg van de maximumlimiet in de tarwe-overeenkomst. Het tarwe-areaal is in deze landen dan ook iets teruggelopen. In Australië werd dit verschijnsel geaccentueerd door de buitengewoon sterke prijsstijging van wol, waarvan de productie eveneens een belangrijke inkomensbron voor de Australische boer vormt. Gelukkig kwam de daling van het areaal door hogere opbrengsten per ha in veel mindere mate tot uiting in de quantitative omvang van de productie. In 1952 hebben de oogsten zelfs een recordhoogte bereikt.

In de Verenigde Staten is de uitvoer van tarwe, ook die in het kader van de tarwe-overeenkomst, in particuliere handen. Ten einde de export tegen de maximumprijs van \$ 1,80 per bushel voor de particuliere exporteurs mogelijk te maken, verstrekke de Commodity Credit Corporation (een regeeringslichaam opgericht in 1933) voor exporten onder de tarwe-overeenkomst vallende een aanvullende subsidie. De Amerikaanse tarweboer ontvangt zodoende voor zijn product een prijs, welke afgestemd is op de notering van de wereldmarkt. Desondanks gaf ook het tarwe-areaal van de Verenigde Staten de laatste jaren een daling te zien; in 1952 trad echter weer een kentering in. De tabel boven aan de bladzijde geeft enig nader inzicht.

Het is niet de bedoeling van dit artikel om uitvoerig in te gaan op de mérites en de tekortkomingen van de tarwe-overeenkomst van 1949. In het voorgaande werd reeds aangegeven, dat deze eerste na-oorlogse internationale goederenovereenkomst technisch in ieder geval een groot succes is geworden. Twee grote tarweproductielanden, te weten Rusland en Argentinië, hebben niet aan de internationale tarweregeling van 1949 deelgenomen. Rusland was aanvankelijk wel bereid om deel te nemen, maar onthield zich ten slotte toch, omdat het slechts voor een geringere hoeveelheid kon intekenen dan het graag wenste. Voor Argentinië waren de prijzen niet aantrekkelijk genoeg. Indien men de buitenlandse handel van Rusland even buiten beschouwing laat, bestrijkt de tarwe-overeenkomst dit jaar (1952/53) ongeveer 2/3 deel van de internationale tarwemarkt. Het lijkt niet waarschijnlijk, dat Rusland en Argentinië aan een eventuele nieuwe tarwe-overeenkomst wel zullen deelnemen, Rusland niet uit politieke overwegingen, en Argentinië niet, omdat het weinig zal worden aangelokt door de schadepost, die de tegenwoordige tarwe-overeenkomst voor de exportlanden is geweest.

Met het oog op de verdere samenwerking tussen producenten- en consumentenlanden ten aanzien van internationale grondstoffenovereenkomsten moet het worden betreurd, dat de bestaande tarwe-overeenkomst eenzijdig en nog wel in sterke mate tot voordeel van één der beide partijen heeft gewerkt. Het doel van internationale goederenovereenkomsten is immers stabilisatie van de wereldmarkt tot voordeel zowel van producenten- als van consumentenlanden. Niet stabilisatie van een prijsniveau, dat achteraf in het raam van de overige prijsontwikkeling op de wereldmarkt te laag blijkt te zijn geweest. Het zal echter iedereen duidelijk zijn, dat deze gang van zaken gedurende de laatste jaren toe te schrijven was aan abnormale politieke gebeurtenissen en andere bijzondere factoren, die men niet als uitgangspunt kan nemen bij het tot stand brengen van een toekomstige regeling.

In dit verband moet melding worden gemaakt van een studierapport van de F.A.O. ²⁾, hetwelk in April 1952 verscheen, en waarin werd voorgesteld om bij het aangaan van een nieuwe tarwe-overeenkomst af te spreken de hoogte van de prijsgrenzen jaarlijks aan te passen aan bepaalde prijsfluctuaties op de wereldmarkt. Voor deze periodieke herziening der prijsgrenzen zou men zich voortop zekere hoogte kunnen baseren op de prijschommelingen van de buiten de tarwe-overeenkomst afgesloten internationale tarwetransacties van de leden, of aan de beweging van het prijspeil van alle goederen, welke op de wereldmarkt worden verhandeld. Aldus genoemd rapport.

²⁾ A reconsideration of the International Wheat Agreement (F.A.O., Committee on Commodity Problems, 10 April 1952).

Toen de Internationale Tarweraad in April van het vorige jaar te Londen in haar achtste zitting bijeenkwam om reeds een beslissing te nemen over een eventuele verlenging van de tarwe-overeenkomst na 31 Juli 1953, bleek er algehele tevredenheid onder de leden te bestaan over de beginselen, die in de tarwe-overeenkomst van 1949 waren verankerd. De discussies over de prijzen in een volgende overeenkomst waren evenwel van die aard, dat men vrij pessimistisch gestemd werd over de totstandkoming van een nieuwe regeling. Het was begrijpelijk, dat de exportlanden na de ervaring van de laatste jaren een prijsverhoging voorstonden. Zij verheelden echter niet, dat zij deze wilden laten gaan tot aan het prijsniveau op het vrije deel der wereldmarkt (destijds ca \$ 2,50 per bushel). Uit het kamp der importlanden hoorde men heel andere geluiden. Het Verenigd Koninkrijk, het grootste importland, dat bijna 1/3 van het totaal der „guaranteed purchases” voor zijn rekening neemt, stond op het standpunt, dat de tegenwoordige maximumprijs van \$ 1,80 per bushel voor de producenten lonend kon worden geacht en dat er bijgevolg geen aanleiding was om deze te verhogen. De Tarweraad besloot de definitieve beslissing over een nieuwe overeenkomst tot nader datum uit te stellen en een speciale studiecommissie opdracht te geven ondertussen na te gaan volgens welke maatstaf de prijsgrenzen uit de overeenkomst zo nodig tussentijds zouden kunnen worden aangepast aan de bewegingen van het prijsniveau van de wereldmarkt.

Ongetwijfeld zal deze studiecommissie zich hebben beziggehouden met de voorstellen, die gedaan werden in het hierboven aangehaalde F.A.O.-rapport. Tijdens de discussies in de Tarweraad is echter wel komen vast te staan, dat de leden hoogstens zullen toestemmen in een eenmalige prijsaanpassing. Een jaarlijkse herziening, zoals in het rapport van de F.A.O. wordt bepleit, zou immers een uitholling betekenen van de essentiële beginselen van de tarwe-overeenkomst.

Uit de schaarse berichten, die de door de Tarweraad ingestelde studiecommissie sindsdien heeft verspreid, is wel gebleken, dat haar taak niet gemakkelijk is. In een „Commodity Memorandum” van de Internationale Federatie van Agrarische Producenten ³⁾ wordt opgemerkt, dat er feitelijk een index moet worden gevonden, die het midden houdt tussen een indexcijfer, dat de veranderingen in de productiekosten van de tarweboeren in de export-



landen registreert en een indexcijfer, dat de wijzigingen in de koopkracht van de importlanden weergeeft. En zo'n index zou alsnog moeten worden geconstrueerd, want zij bestaat momenteel niet.

Onzes inziens is het zeer te hopen, dat de Tarweraad in de voortzetting van haar achtste zitting te Washington tot een voor alle partijen bevredigend eindresultaat zal weten te komen. Misschien draagt de prijsdaling voor tarwe, die sinds April 1952 op de wereldmarkt heeft plaats gehad, er een weinig toe bij de exportlanden in hun eisen te matigen⁴⁾. De stabiliteit op de internationale tarwemarkt wordt van vele zijden begeerd. Ook de tarweboeren in de twee grootste deelnemende producentenlanden, de Verenigde Staten en Canada, zijn niet tegen een nieuwe tarwe-overeenkomst. Het is zeer de vraag, welk standpunt de nieuwe Amerikaanse Regering tijdens de onderhandelingen zal innemen. Moge zij zich wel bewust zijn, dat in ruil voor de door haar eigen boeren begeerde prijsstabiliteit voor de toekomst een zeker prijsoffer in het heden zal moeten worden gebracht.

³⁾s-Gravenhage.

G. GREIDANUS.

⁴⁾ Naar verluidt zijn de standpunten van de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk ondertussen reeds dichter bij elkaar gekomen dan zij een jaar geleden waren. De Verenigde Staten wensen de maximumprijs onder een nieuwe overeenkomst bepaald te zien op ongeveer \$ 2,20 per bushel. Het Verenigd Koninkrijk zal waarschijnlijk niet hoger willen gaan dan \$ 2,— per bushel.

De vrachtenmarkt in 1952

In tegenstelling tot het jaar tevoren toen de vrachten tot een abnormaal hoog peil stegen, stond 1952 in het teken van een scherp neergaande lijn. Reeds gedurende de beide laatste maanden van 1951 waren er onmiskenbare aanwijzingen, dat de hausse op de vrachtenmarkt die in Mei met een indexcijfer voor sterlingvrachten van 203,8 (1948 = 100) tot een ongekend hoogtepunt leidde, tot het verleden behoorde, maar weinigen hebben een zo snelle en drastische daling voorzien als zich na het eerste kwartaal 1952 voltrok. Verschillende factoren droegen tot deze neergaande ontwikkeling bij. De voorraadvoorming waartoe in verband met de gebeurtenissen in Korea, die aanvankelijk voor een uitbreiding van het conflict deden vrezden, onder leiding der Verenigde Staten op

grote schaal werd overgegaan, leidde tezamen met de versnelde herbewapening der landen van het Atlantisch Pact, tot een sterk vergrote vraag naar scheepsruimte waaraan slechts ten koste van snel olopemde vrachten kon worden voldaan. De onderhandelingen over een wapenstilstand en het veld winnend besef dat nog geen acuut gevaar voor een hernieuwd conflict tussen de grote mogendheden bestond, vormden een keerpunt.

De grootscheepse aankopen van grondstoffen hadden de voorraden op peil gebracht en de noodzaak om het tempo der herbewapening in meerdere mate aan te passen aan de economische en monetaire situatie der pactlanden was mede oorzaak, dat de omvang van het goederenvoer verminderde. Deze beide factoren vormden

wel de voornaamste oorzaken der sterk verminderde vraag naar scheepsruimte, maar daarnaast deden ook andere gebeurtenissen haar invloed gelden. In de loop van het tweede kwartaal 1952 toch werd door een aantal landen in toenemende mate overgegaan tot het beperken van de invoer ten einde op deze wijze de sterk deficitaire betalingsbalans — door de eisen die de herbewapening aan de budgetaire positie der pactlanden stelde en ook thans nog stelt, — althans enigermate te redresseren.

De stijgende kolenproductie zowel in Engeland als op het vasteland deed de vraag naar Amerikaanse kolen die in 1951 in aanzienlijke mate tot de bedrijvigheid op de vrachtenmarkt bijdroeg, teruglopen. Engeland ging hierbij vooraan. Reeds in Januari annuleerde de Engelse Regering alle door haar met Amerikaanse leveranciers gesloten contracten. Deze maatregel, gevoegd bij de eveneens verminderde vraag voor continentale rekening, was oorzaak dat de uitvoer van Amerikaanse kolen naar Europa in Februari vrijwel tot stilstand kwam. Toen de zaken hervat werden, bleken bevrachters niet langer bereid dollarvrachten te betalen. Van dat tijdstip af waren slechts — op sterk verlaagd niveau — bevrachtingen op basis van sterlingvrachten mogelijk. De invoerbeperkingen oefenden mede een nadelige invloed uit op het aanbod van lading naar de Commonwealth landen. Verkeerden tal van Engelse lijnrederijen het jaar tevoren in de noodzakelijkheid regelmatig tonnage van derden te huren ten einde in de vraag naar verschepingsgelegenheid te kunnen voorzien, thans was de eigen ruimte meer dan voldoende. De zo zeer gewijzigde situatie leidde tot aanzienlijk geringer bedrijvigheid in de timecharter-sector en droeg mede bij tot de flauwere stemming op de vrachtenmarkt. Waren de beide eerste maanden van 1952 — de sterlingindexcijfers bedroegen resp. 163,9 en 157,3 — nog bevredigend, van Maart af ging het snel bergafwaarts. Resumerend zien wij hoe de kolenuitvoer van Noord-Amerika naar Europa belangrijk terugliep, de graanuitvoer van Argentinië vrijwel geheel tot stilstand was gekomen, de oogst in Australië teleurstellend was, terwijl de verschepingen van voedergraan in het kader der Anglo-Russische overeenkomst practisch beëindigd waren en de timecharter-sector verstek liet gaan. Na het eerste kwartaal daalden de vrachten dan ook in snel tempo om in Augustus een dieptepunt te bereiken.

Hoe grondig de verhoudingen op de vrachtenmarkt gedurende de eerste acht maanden gewijzigd waren, blijkt duidelijk uit een vergelijking der vrachten in Januari en in Augustus d.a.v. van enkele der voornaamste verschepingscentra. De vracht voor het vervoer van kolen van Noord-Amerika naar Rotterdam/Antwerpen daalde met 55/6 tot 24/- per ton en van Noord-Amerika naar Japan met \$ 11,75 tot \$ 8 per ton. Voor graan van de St. Lawrence naar het Verenigd Koninkrijk/Antwerpen-Hamburg, waarvoor per eerste open water in Maart nog 16/6 per quarter van 480 lbs was betaald, daalde de vracht in Juli tot 7/9 terwijl de graanvracht van de Gulf naar India van 192/6 in Januari tot 140/- per ton terugliep. Zeer geprononceerd was ook de daling der graanvrachten van de Pacific Coast naar het Verenigd Koninkrijk nl. van 180/- per ton in Januari tot 70/- in Augustus, welk laatste cijfer trouwens eveneens geaccepteerd werd voor het vervoer van hout en stukgoederen op hetzelfde traject hetgeen een daling van 120/- per ton betekende. In de Australische sector was de situatie al even teleurstellend. Van 147/6 per ton in Februari daalde de vracht tot 65/- per ton voor het vervoer van gestort graan ex silo naar het Verenigd Koninkrijk, terwijl voor het vervoer van

zinkconcentraat van Port Pirie naar het Bristol Kanaal de vracht met 80/6 per ton tot 79/6 daalde. Als laatste voorbeeld citeer ik nog de vrachtdaling voor het vervoer van diverse graansoorten van Noord-China naar Rotterdam/Antwerpen; werd hiervoor in Januari nog 190/- per ton betaald, in Juli accepteerden reders 67/6! Het door de Engelse Kamer voor de Scheepvaart berekende indexcijfer der sterlingvrachten weerspiegelt duidelijk de neerwaartse trend en de lichte verbetering die met name sedert September jl. is ingetreden:

	1948 == 100			
	1949	1950	1951	1952
Januari	87,1	72,8	151,9	163,9
Februari	100,5	75,5	164,7	157,3
Maart	95,0	75,8	180,6	137,7
April	94,6	74,4	176,8	109,4
Mei	99,7	71,4	203,8	110,9
Juni	86,7	74,3	179,0	99,1
Juli	73,3	78,8	179,6	90,2
Augustus	70,6	86,6	149,3	79,2
September	71,6	89,0	166,5	87,0
October	69,8	95,8	190,4	94,2
November	66,5	97,6	172,9	99,0
December	72,8	115,7	168,5	98,0
Jaargemiddelde	82,3	84,0	173,7	110,6

Een simpele vergelijking van het gemiddeld indexcijfer voor 1952 met dat van 1949 leidt intussen tot de onjuiste conclusie dat 1952, hoezeer ook aanmerkelijk minder gunstig voor de algemene vrachtaart dan het voorgaande jaar, dat in het teken ener onmiskenbare hausse stond, toch wel bevredigend is geweest. Immers men verwaarloost dan de voor de exploitatierekening zo belangrijke factor der reisonkosten. In de op 4 Juli jl. gehouden jaarvergadering der Royal Mail Lines Ltd vestigde de voorzitter terecht de aandacht op de sterk gestegen prijzen der brandstoffen. Deze laatste vertegenwoordigden voor het boekjaar 1951 voor deze rederij een meerdere uitgave van rond £ 250.000! Volledigheidshalve dient er op gewezen dat gedurende het tweede halfjaar de prijzen voor bunkerolie en dit geldt in het bijzonder voor stookolie, enkele malen zijn verlaagd, een even welkome als lang verbeide vermindering der op de reisrekening drukkende kosten; maar ondanks deze prijsverlaging eist de brandstofrekening nog steeds een niet onaanzienlijk hoger bedrag dan een drietal jaren geleden. Ook de overige onkosten als proviand, dek- en machinekamerbehoefden, reparaties e.d. zijn sedert het einde van de oorlog voortdurend gestegen, terwijl aanzienlijk oponthoud in tal van laad- en loshavens de reisduur maar al te vaak verlengt en zodoende de exploitatierekening ongunstig beïnvloedt. Tenslotte dient gewezen op de tot een ongekend hoog peil gestegen bouw- en reparatieprijzen, die, voor zover de fiscale heffingen zulks althans toelaten, tot aanmerkelijk hogere afschrijvingen dan in het verleden nopen. Het is dan ook niet verwonderlijk dat in Augustus jl. toen een dieptepunt op de vrachtenmarkt werd bereikt, een aantal oudere en minder economische schepen moest worden opgelegd. Amerika gaf het voorbeeld door het wederom uit de vaart nemen van het merendeel der in 1951 aan de reservevloot onttrokken schepen, maar ook elders zag men zich, ten einde het verlies te beperken, genoodzaakt, dit voorbeeld te volgen.

Na een licht herstel in September gaf October een, vergeleken met Augustus, behoorlijk redres te zien. Vraag naar graan voor rekening van India en Japan, gevoegd bij grotere uitvoer van de St. Lawrence, waar het naderend einde der vaart de bedrijvigheid ten goede kwam en een weder opleven der activiteit in de Australische afdeling, ziedaar de voornaamste oorzaken der betere stem-

ming. De graanvracht van de St. Lawrence steeg met 4/3 tot 12/- per quarter, die van de Pacific Coast naar het Verenigd Koninkrijk met niet minder dan 22/6 tot 90/- per ton, terwijl voor kolen van Noord-Amerika naar Rotterdam/Antwerpen slechts ten koste van een stijging der vracht met 16/- vergeleken met Augustus, ruimte kon worden geseceerd.

De opleving was echter van korte duur. Zodra in de meest dringende behoeften was voorzien, volgden de vrachten wederom een dalende lijn, zij het dat een vrij langdurige mijnwerkersstaking in Japan tijdelijk tot een acuut gebrek aan ruimte met als onmiddellijk gevolg een scherp avans der kolenvracht van Noord-Amerika naar Japan, leidde. Het einde der staking luidde ook hier een hernieuwde daling in. Weliswaar komt de algemene terugslag niet tot uitdrukking in het indexcijfer voor November, maar dit laatste is in zover misleidend dat de iets hogere vrachten in enkele minder belangrijke sectoren het totale beeld ten onrechte flatteerden. In de maand December was de stemming op de vrachtenmarkt eveneens verdeeld. Tegenover een daling der kolenvrachten naar Rotterdam/Antwerpen tot 32/- per ton evenals der graanvrachten van de North Pacific naar het Verenigd Koninkrijk met 7/6 per ton, staat een stijging der graanvracht van de Gulf naar het Verenigd Koninkrijk/Continent met 9d per quarter, terwijl ook de vrachten voor het vervoer van suiker van Mauritius naar Colombo en voor kolen van Karachi naar Japan konden monterden. Het indexcijfer voor de maand December was overigens één punt lager dan voor November, zodat de wisselwerking waarop ik in de voorgaande alinea's wees ditmaal een tegenovergestelde uitwerking had.

Op de tankvrachtenmarkt bleef het hoge peil, waarop de vrachten zich een jaar geleden bewogen, al evenmin gehandhaafd. Na de gebruikelijke teruggang gedurende de zomermaanden, verwachtte men een redres in het najaar resp. de wintermaanden doch deze is tot dusver uitgebleven. De Engelse maatschappijen die twaalf maanden geleden door het op grote schaal bevrachten van tonnage op reisbasis dan wel voor achtereenvolgende reizen gedurende meerdere jaren resp. op timecharter basis voor perioden variërend van 5/7 jaar, tot de grote bedrijvigheid op de tankvrachtenmarkt bijdroegen, lieten het

grootste gedeelte van het jaar verstek gaan en gingen zelfs over tot de bevrachting op de open markt van surplus tonnage. Het wegvallen van een zo belangrijke steun leidde onvermijdelijk tot een, vergeleken met 1951, gevoelige daling der vrachten, zoals uit onderstaand vergelijkend overzicht der vrachten gedurende de eerste helft van December blijkt:

Hoogste vrachten voor reischarterers

December	1952	u + 70 c + 15 d	u + 50 c flat d	m + 105 u — 5d
	1951	u + 200 c + 200 d	u + 200 d	m + 200 d
	1950	u + 110 c + 95 d	u + 100 d	m + 235 c + 177½ d
	1949	u — 5 c — 10 d	u — 30 d	m + 5 d

u = usmc schaalvracht
c = clean (schone lading)
lat = netto schaalvracht

m = mot schaalvracht
d = dirty (donkere olie)

De vrachten zijn inmiddels verder teruggelopen en bewegen zich thans vrijwel op het niveau van vóór het Koreaans conflict; in de Amerikaanse sector is door niet-Amerikaanse tonnage — voor tankschepen onder Amerikaanse vlag worden hoger vrachten betaald — u.s.m.c. minus 35 pCt geaccepteerd. Overigens dient men bij de beoordeling der situatie in de tankvaart te bedenken dat een zeer aanzienlijk percentage der in de vaart resp. voor particuliere rekening in aanbouw zijnde tonnage, op lange termijn aan de grote maatschappijen is verhuurd. In verhouding tot het totale draagvermogen der wereld-tankvloot op 1 Januari jl. 32.373.775 ton vergeleken met 16.078.000 ton vóór de oorlog, is het percentage vrije schepen betrekkelijk gering. In de stelling tot oordelen bevoegde kringen der grote maatschappijen is men wat de naaste toekomst der tankvaart betreft niet pessimistisch, zij het dat met een stabilisatie op aanzienlijk lager niveau dan gedurende de hausseperiode gerekend moet worden. Een prognose en dit geldt in nog sterker mate voor de algemene vrachtvaart is niet doenlijk. Het verloop der vrachtenmarkt gedurende de beide achterliggende jaren heeft eens te meer getoond hoezeer zij afhankelijk is van allerlei vaak toevallige factoren. Maar met een terugkeer van het gouden tijdperk moet tenzij het wereldgebeuren hiertoe onverhoopt aanleiding geeft, voorshands stellig niet gerekend worden. Wel is het dringend noodzakelijk dat de bouw- en exploitatiekosten tot een redelijk niveau worden teruggebracht.

Rotterdam.

C. VERMEY.

Het Argentijnse Tweede Vijfjarenplan

Toen in Februari 1952 het Plan Económico door de Argentijnse Regering als richtsnoer voor het economisch beleid werd aanvaard, werd bekend gemaakt dat dit de overgang zou vormen tussen het in 1951 afgelopen Eerste Vijfjarenplan en het programma, dat thans als Tweede Vijfjarenplan tot wet werd verheven en voor het tijdvak 1953-1957 zal gelden.

Alvorens op dit nieuwe programma in te gaan, mogen eerst enige woorden worden gewijd aan het eerste plan. Omtrent de uitvoering hiervan zijn weinig gegevens bekend gemaakt. Of alle gestelde doeleinden volkomen werden bereikt, valt niet met zekerheid vast te stellen. Wel kan men, indirect, uit de indexcijfers omtrent de industriële productie afleiden dat het hoofddoel, de bevordering van de industrialisatie, niet alleen geheel werd bereikt, doch zelfs met ongeveer 7 pCt werd overschreden. Deze industrialisatiepolitiek wordt vaak betiteld, waarbij men de mening hoort uiten, dat de

achteruitgang van Argentinië's voornaamste welvaartsbronnen — de landbouw en de veeteelt — daaraan zou zijn te wijten.

Zoals medegedeeld door de Minister van Financiën bij de opening van het Congres in Mei 1952 beliepen de kosten van het eerste plan 18,5 mrd pesos, tegenover een raming van 6,5 mrd, aan welke overschrijding de inflatie natuurlijk niet vreemd is. De uitgaven werden als volgt gespecificeerd:

landbouw, veeteelt, nijverheid en defensie	7,5 mrd
vervoerwezen	2,3 "
brandstoffen en energie	3,4 "
onderwijs	1,25 "
wegenaanleg	1,15 "
scheepvaart en havens	1,1 "
volksgezondheid	0,5 "
overige uitgaven	1,3 "

18,5 mrd

De samenvoeging tot één bedrag van zulke heterogene posten als: defensie, landbouw, veeteelt en nijverheid,

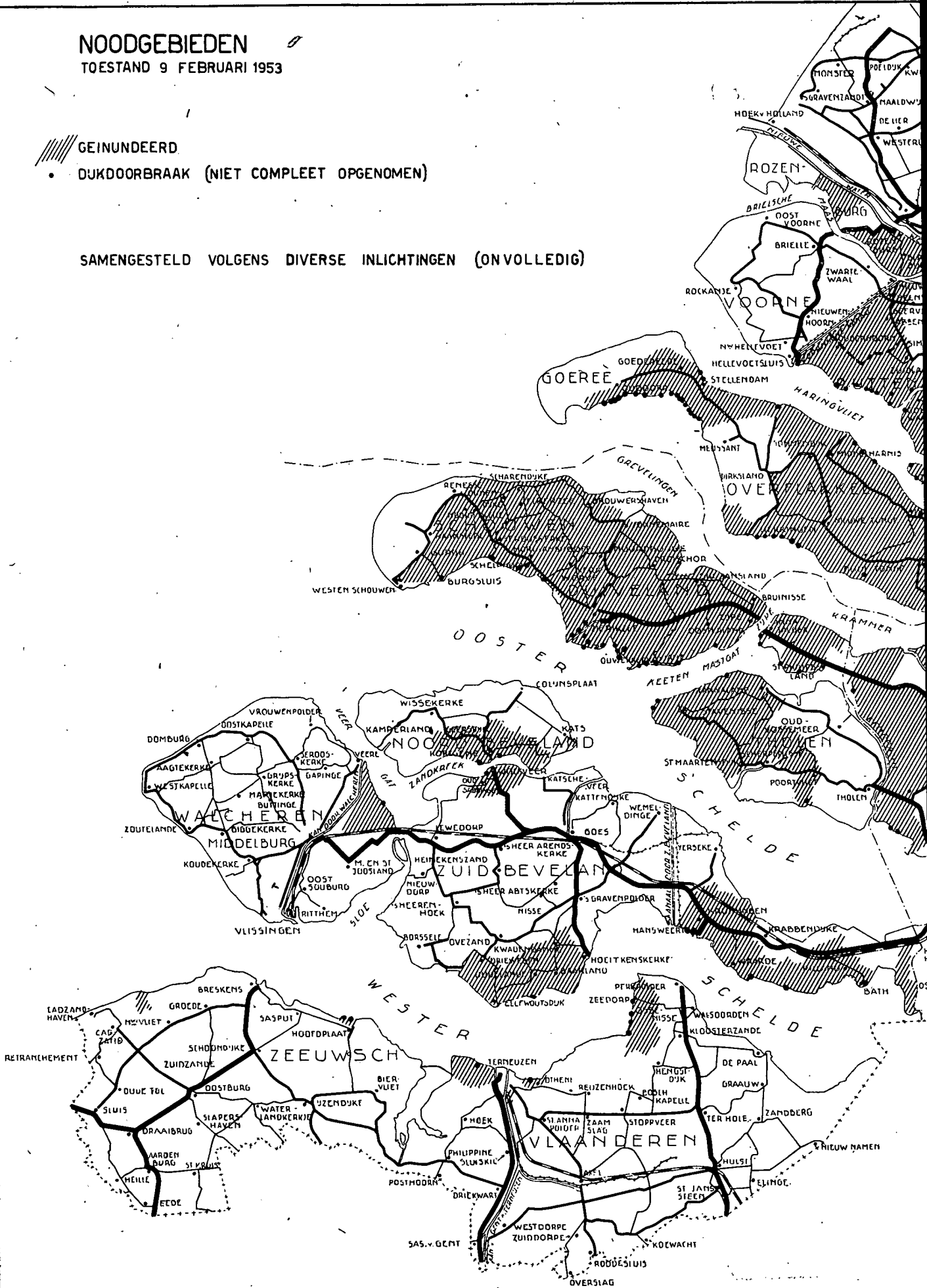
NOODGEBIEDEN

TOESTAND 9 FEBRUARI 1953

GEINUNDEERD

- DUKDOORBRAAK (NIET COMPLEET OPGENOMEN)

SAMENGESTELD VOLGENS DIVERSE INLICHTINGEN (ONVOLLEDIG)





tezamen 40 pCt der totale kosten omvattend, bevordert niet het inzicht in de besteding der 18,5 mrd.

Het thans aangenomen Tweede Vijfjarenplan is een veel omvattend programma voor de jaren 1953-1957, waarvan de kosten op 33,5 mrd pesos zijn geraamd. Het is dusdanig veel omvattend, dat mag worden betwijfeld of het in dit tijdsverloop zal kunnen worden verwezenlijkt.

Ofschoon de noodzaak tot uitbreiding van de primaire productie in dit plan uitdrukkelijk wordt erkend, is het, evenals het eerste plan, voornamelijk een programma voor verdere industrialisatie. Echter is ditmaal daarbij de nadruk gelegd op de ontwikkeling van de minerale bodemrijkdom van het land, hetgeen ook noodzakelijk is aangezien de onvoldoende kolen- en electriciteitsvoorziening en petroleumwinning in het verleden vaak beletsels bleken te zijn voor een verdere industrialisatie. Daarnaast wordt aandacht geschonken aan de mijnbouw, in welk verband de President der Republiek in zijn toelichting opmerkte, dat het uiteindelijke doel is te geraken tot een voldoende eigen productie van ijzer, staal en aluminium. Als voornaamste doelstelling voor het derde vijfjarenplan noemde hij de ontwikkeling ener zware industrie.

Niet alleen de omvang van dit, ruim 800 objecten omvattende, tweede plan doet twijfel rijzen aan de uitvoerbaarheid binnen de komende vijf jaren; ook het daarvoor geraamde bedrag geeft daartoe aanleiding.

Uit de officiële toelichting blijkt dat geraamd wordt dat de kosten van het plan ad 33,5 mrd beslag zullen leggen op $\frac{1}{3}$ van de nationale besparingen. Hierbij werd bekend gemaakt, dat in de uitvoering van het eerste plan circa 50 pCt van de nationale besparingen werden geïnvesteerd, hetgeen ook volgens de Regering ongewenst hoog was te noemen.

Uit de raming van 33 pCt volgt dat voor de komende vijf jaren een totale besparing van 100 mrd wordt geraamd, waarvan dan 67 pCt of 67 mrd voor particuliere besparingen beschikbaar zou blijven.

Bij de opening van het Congres in Mei 1952 werd medegedeeld, dat in 1951 het nationale inkomen 73 mrd pesos had bedragen. In de toelichting bij het nieuwe plan wordt de jaarlijkse groei van het nationale inkomen op 4 pCt geraamd, hetgeen in aanmerking nemende dat de bevolking met rond 2,5 pCt per jaar toeneemt (1,7 pCt natuurlijke aanwas en 0,8 pCt door immigratie), zeer aannemelijk moet worden genoemd. In 1957 zal dus het nationale inkomen (berekend tegen het prijspeil van 1951) ongeveer 90 mrd belopen, terwijl voor het gehele tijdvak 1953-1957 met een nationaal inkomen van rond 400 mrd kan worden gerekend.

De vraag moet worden gesteld, of het mogelijk zal zijn de consumptie (van particulieren en Overheid) tot 75 pCt van het nationale inkomen te beperken. Weliswaar is het enkele Westeuropese landen met veel krachtsinspanning en opofferingen gelukt gedurende enkele jaren de besparingen tot 25 pCt van het nationale inkomen op te voeren, maar of dit hier te lande en gedurende vijf opeenvolgende jaren mogelijk zal zijn, moet worden betwijfeld.

Hier te lande verschillen de toestanden en de mentaliteit in zo veel opzichten van die, welke in West-Europa worden aangetroffen. De belastingen op het inkomen en de winsten, tezamen met de successierechten (in totaal 40 pCt van alle belastingen en heffingen uitmakend), worden uitsluitend door de ondernemingen en de beter gesitueerden opgebracht. Geen enkele arbeider betaalt

inkomstenbelasting. Belastingen van de ondernemingen en kapitaalbezitters leiden als regel niet tot consumptiebeperking; ten hoogste is daarbij sprake van een overheveling van besparingen uit de particuliere sector naar die der Overheid. De vrijwillige besparingen door arbeiders zullen, ondanks de daarvoor gevoerde propaganda, wel zeer beperkt blijven. In het algemeen is het inkomen van de arbeiders, de lagere ambtenaren en beampten ternauwernood voldoende voor de voorziening in het levensonderhoud, en buitendien is de mentaliteit van de doorsnee-arbeider in Argentinië niet op sparen gericht.

Wel kan de verplichte werknemersbijdrage tot het staatspensioenfonds als een vorm van gedwongen sparen worden gezien, daar immers de gezamenlijke bijdragen aan dit fonds (10 pCt door de werknemers en 15 pCt door de werkgevers) de benodigde bedragen vermoedelijk vrij sterk te boven gaan. In feite zal dan ook een zeer belangrijk deel van de voor het plan benodigde middelen gevonden moeten worden uit deze door de Overheid gevormde fondsen.

In autocratisch geregeerde landen is natuurlijk een gedwongen consumptiebeperking, welke kapitaalvorming mogelijk maakt, bestaanbaar. In het dictatoriaal geleide Duitsland van vóór en tijdens de oorlog kon aan de productie van kanonnen de voorkeur worden gegeven boven de productie van boter. Ook in Sowjet Rusland bleek het mogelijk bij de uitvoering van de eerste reeks vijfjarenplannen tot 25 pCt van het nationale inkomen voor investeringen te bestemmen. In democratisch geregeerde landen moet een dergelijke gedwongen consumptiebeperking — althans in normale tijden — tot de onmogelijkheden worden gerekend.

Zo het dus niet gelukt de besparingen tot 25 pCt van het nationale inkomen op te voeren zal, aangezien de bij wet vastgestelde overheidsinvesteringen de voorkeur zullen genieten, het bedrijfsleven zich in zijn investeringen moeten beperken. Indien men daarbij bedenkt, dat ten gevolge der inflatie van de laatste jaren de ondernemingen sterk onder de daardoor ontstane kapitaalerosie hebben geleden, valt het gemakkelijk in te zien, dat beperkingen der particuliere investeringen voor het bedrijfsleven grote moeilijkheden kan brengen. En, indien men opnieuw de toevlucht zou nemen tot inflatie, zal vermoedelijk een kapitaalvlucht op grote schaal ontstaan, waartegen door de ontoereikende controle op kapitaalbewegingen weinig zal zijn te doen. Ook in dat geval zal de handel en de industrie van de benodigde kapitalen verstoken blijven, terwijl de uit het vijfjarenplan voortvloeiende opdrachten verdere investeringen in machines en technische installaties zullen nodig maken. We zien dus dat het risico van het niet — of niet volledig — slagen van het tweede plan, uitsluitend door het particuliere bedrijfsleven zal worden gedragen.

Thans overgaande tot de inhoud van het plan, zien we dat de geraamde uitgaven zijn onderverdeeld (in miljoenen pesos) als in het staatje op blz. 113 aangegeven.

De uitgaven voor de brandstoffen- en energievoorziening vragen dus bijna 8 mrd, terwijl voor de post „verkeer” 8,5 mrd is uitgetrokken. Tussen beide groepen van investeringen bestaat een nauw verband. De ontwikkeling van petroleum- en steenkolenwinning zal slechts mogelijk zijn, indien de verbindingen met de vaak afgelegene vindplaatsen tot stand komen. Deze beide groepen vereisen tezamen bijna de helft van de totale raming van het plan. In verband met deze grote plannen mag dan ook voor de komende jaren op een grote

I. Sociale voorzieningen	1.380
waarvan onderwjs 400, en openbare gezondheid 1.100 miljoen	
II. Economische voorzieningen	10.881
De voornaamste posten, hieronder vallend, zijn:	
brandstoffen (kolen en petroleum)	4.600
electrische energie	2.500
hydro-electrische werken	800
landbouw, veeteelt en kolonisatie	1.072
metallurgische- en machine-industrie	1.125
chemische industrie	260
mijnbouw	240
III. Openbare werken en diensten	14.239
met als voornaamste posten:	
verkeersmiddelen	5.000
wegenaanleg	3.500
telecommunicatie	2.215
werken voor openbare gezondheid	1.280
havens en waterwerken	1.050
IV. Defensie	4.000
ongeveer gelijkelijk verdeeld over leger, vloot en luchtmacht	
V. Bijdragen aan provinciale projecten	30.500
	3.000
	33.500

invoer van kapitaalgoederen worden gerekend. De mededeling, kort geleden door de Regering gedaan, dat voortaan geen invoervergunningen zullen worden verstrekt voor goederen, welke hier te lande kunnen worden vervaardigd, wijst eveneens in deze richting. De meeste verbruiksgoederen kunnen reeds in het eigen land worden geproduceerd, voor vele kapitaalgoederen is men echter op invoer aangewezen.

De laatste post: „Bijdragen aan provinciale projecten” vraagt nog de aandacht. Naast het hierboven besproken Tweede Vijfjarenplan hebben nl. reeds enkele provincies een eigen plan ontworpen. Tot dusverre zijn de gedetailleerde plannen van vier provincies (Buenos Aires, Tucuman, Catamarca en Mendoza), in totaal ruim 4,5 mrd aan investeringen omvattend, bekend gemaakt. De plannen van de provincies Corrientes, La Rioja, Santiago del Estero, Salta en Córdoba zijn reeds in een gevorderd stadium van voorbereiding. Het lijkt geen twijfel, of ook de andere provincies zullen met een eigen plan komen. In zoverre daardoor de staatsbijdrage van 3 mrd zal worden overschreden, zal dus het percentage van 33 der totale besparingen onvoldoende blijken, en zal dus tevens minder voor de particuliere investeringen overblijven. Het wekt bevreemding dat de provinciale regeringen zich genooddaakt gevoelen met eigen investeringsplannen voor de dag te komen, daar immers aangenomen moet worden, dat één allesomvattend plan, eventueel door de provincies financieel gesteund, tot betere coördinatie en een meer economische uitvoering zou leiden.

Omtrent de financieringsplannen der Regering zijn eveneens reeds mededelingen verstrekt. De middelen worden daartoe onderscheiden in Algemene Middelen en Middelen met een Speciale Bestemming, d.w.z. die, waarvan de opbrengst voor een bepaald onderdeel wordt ge-earmarked. De algemene middelen, ad 21.715 mln pesos, bestaan uit 20.500 mln lening te plaatsen bij het staatspensioenfonds, uit 900 mln als opbrengst van onder het eerste plan gebouwde woningen en 315 mln wijnaccijnsen. De speciale middelen (11.785 mln) worden gevormd door bijdragen uit het Énergiefonds (voornamelijk heffingen op electriciteitsverbruik) ad 7.100 mln, uit het Wegenfonds ad 2.000 mln, verder door 1.125 mln uit de opbrengst van het staatstelefoonbedrijf, terwijl de overige 1.500 mln uit 14 verschillende bronnen zal worden verkregen. Zoals hieruit blijkt zal dus ongeveer $\frac{2}{3}$ van de totale investeringen uit het staatspensioenfonds worden bekostigd.

Het is niet mogelijk binnen het bestek van dit artikel een gedetailleerd beeld te geven van de geplande investeringen. Voor schier elk onderdeel der productie is een doel gesteld. Zo stelt het plan zich bijv. tot taak het

bereiken van een tarweproductie, welke 27 pCt hoger is dan het gemiddelde van 1947/51, waardoor bij een stijging van 20 pCt der binnenlandse consumptie, de uitvoer met 38 pCt zou kunnen toenemen. Voor lijnzaad is een verhoging der productie van 62 pCt boven die der basisperiode als doel gesteld. Voor de fouragegewassen is een productieverhoging van 18 pCt boven het huidige peil gepland. Bij de veeteelt vraagt de beoogde verhoging der varkensvleesproductie van 60 pCt boven die der basisperiode de aandacht. De geplande toename van de schapenvleesproductie belooft 50 pCt, terwijl de rundveestapel met 10 pCt zal moeten worden uitgebreid.

Het is te hopen dat deze belangrijke vermeerdering van 's lands voornaamste uitvoerproducten zal kunnen worden verwezenlijkt, daar bij de bestaande nijpende deviezenschaarste en gezien de opnieuw herhaalde verzekering dat de Regering niet voornemens is credieten in het buitenland op te nemen, de voor het plan benodigde kapitaalgoederen uitsluitend kunnen worden betaald met de export-opbrengsten. Opnieuw blijkt hieruit hoe de landbouw en de veeteelt in feite de kurk vormen, waarop het gehele economisch leven van Argentinië drijft.

Of en in hoeverre het mogelijk zal zijn het inderdaad groots opgezette en veel omvattende plan tot uitvoering te brengen, valt uiteraard thans nog niet te overzien. Wel staat het vast dat het daartoe noodzakelijk zal zijn, dat het gehele volk in al zijn geledingen zich achter de Regering schaaft. In die zin ontbreekt het dan ook niet aan aansporingen!

Buenos Aires, 19 Januari 1953.

J. E. SPINOSA CATTELA.

EEN STEM UIT HET BEDRIJFSLEVEN

De Nederlandse tabakshandel

Deze tak van bedrijf omvat het verhandelen van ruwe tabak (tabak in bladen), waarbij gewoonlijk de goederen in dezelfde staat worden verkocht als waarin zij worden gekocht. De voornaamste functie van de handel is de distributie van de tabak.

De wereldproductie van ruwe tabak schommelt sinds 1946 naar wordt geschat tussen 3.000.000 en 3.200.000 ton jaarlijks ¹⁾. Daarvan brengen Noord-Amerika en Azië elk ruim $\frac{1}{3}$ voort. Waar de kleinere productiegebieden, zoals Europa, Latijns Amerika en Afrika, welke ook $\frac{1}{3}$ van de wereldproductie voortbrengen, naar verhouding een grotere hoeveelheid tabak exporteren, zijn deze voor de wereldhandel relatief van meer belang. De tabaksproducten, welke in verschillende landen vervaardigd worden, zijn samengesteld uit mengsels van meerdere soorten, welke uit verscheidene gebieden worden geïmporteerd.

De jaarlijkse uitvoer van ruwe tabak over de wereld wordt bij benadering geschat op nagenoeg 600.000 ton ¹⁾. De handel is hierbij natuurlijk in belangrijke mate betrokken.

Alvorens de tabaksproducten de consument bereiken, heeft de tabak verschillende stadia moeten doorlopen. Daarbij kan men enkele hoofdgroepen onderscheiden, en wel ten eerste de *boer* of *planter*. De cultuur is arbeidsintensief. Als tweede groep komen de *pakkers/expor-*

¹⁾ Exclusief U.S.S.R. (Bulletin F.A.O., no 20, October 1952).

teurs, d.w.z. de bedrijven, die de tabak bij of van de boeren opkopen. Hun werk omvat het fermenteren en sorteren van de tabak, welke verpakt wordt op de voor de afnemers (uiteindelijk de tabakverwerkende industrie) meest gewenste wijze. De gangbare soorten van verpakking (balen, vaten en kisten) worden gekozen op grond van plaatselijke omstandigheden, rekening houdend met hoedanigheid van de tabak, en soms ook met de mogelijkheid van vervoer. De pakker/exporteur moet behoorlijk kapitaalkrachtig zijn, daar er ten minste enkele maanden, doch soms meer dan een half jaar, verstrijken tussen zijn inkoop bij de boeren en de beëindiging van zijn pakking, waardoor de goederen gereed zijn voor aflevering. De pakker is steeds gevestigd in of nabij de productiegebieden ²⁾.

Als volgende groepen komen *handel, tabakverwerkende industrie* en *detailhandel*. In meerdere landen bestaan monopolies (meestal staatsinstellingen), welke enkele der hoofdfuncties waarnemen, doch vrijwel steeds met uitzondering van de eerste, nl. het planten van tabak.

De industrie heeft vele verschillende soorten tabak nodig; wil zij een gelijkmatig product kunnen voortbrengen, dan moet zij voorraden aanhouden voor 1½ tot 2 jaar productie. Er komen immers misoogsten voor, en de fabrikant moet trachten zich dan te kunnen veroorloven, niet, of althans weinig van zo'n oogst te kopen. De industrie wordt mede in staat gesteld aan deze eisen te voldoen dank zij de handel.

De handelaar is doorgaans gevestigd in of nabij tabak-consumerende gebieden, waar een belangrijke tabakverwerkende industrie bestaat. Hij betreft tabak van pakkers/exporteurs over de gehele wereld, voert ze naar een stapelplaats, of, zo mogelijk, naar de uiteindelijke bestemming. Wil hij zijn taak naar behoren vervullen, dan moet hij beschikken over een ruim assortiment; over geschikte pakhuisruimte om de aangevoerde partijen op te slaan; over kapitaal, zowel ter financiering van zijn inkoop, alsook om zijn afnemers crediet te kunnen verlenen. Technische vak kennis is een eerste vereiste, terwijl voorts een geschoold verkoopapparaat in binnen- en buitenland moet bestaan.

Tabak is een fantasie-artikel, dat o.a. beoordeeld wordt naar kwaliteit, smaak, kleur, brandbaarheid, bladgehalte en prijs. De fiscale bepalingen t.a.v. tabak verschillen sterk van land tot land. Bovendien verlangt de roker een gevarieerd assortiment. De handel nu biedt de industrie gelegenheid, de vele gewenste soorten in de benodigde hoeveelheden, groot of klein, te putten uit zijn voorraad. Gedurende de laatste veertig jaar hebben de grootste financieel krachtige industriëlen in toenemende mate gestreefd naar rationalisatie van hun grondstoffenvoorziening, door voor eigen rekening het werk van pakker en handelaar over te nemen. Desondanks betrekken zelfs deze fabrikanten een deel hunner behoeften van de handel, terwijl de minder krachtige fabrikanten (mede dank zij de credietverlening) in sterke mate op de handel zijn aangewezen.

De Nederlandse handel ontwikkelde zich in de tweede helft der 19de eeuw krachtig. Moeilijkheden met pakhuispersoneel vormden 50 jaar geleden de aanleiding tot oprichting van de sindsdien representatieve organisatie, de Vereniging van de Tabakshandel, op 6 Februari 1903. Onze handel dankte zijn bloei voornamelijk aan de ontwikkeling der te Amsterdam en Rotterdam ge-

vestigde wereldmarkten voor Sumatra en Java tabak, waarbij het inschrijvingssysteem van groot nut was. Daarnaast werd in andere soorten gehandeld, voornamelijk tabak geschikt voor de sigaren- en kerfindustrie. Tot op de huidige dag heeft de handel dit karakter behouden. Daar het tabaksverbruik steeds meer beheerst wordt door de sterk stijgende consumptie van sigaretten heeft de handel zich inmiddels tevens toegelegd op sigarettentabak.

Onze handel, welke thans ongeveer 100 bedrijven omvat, heeft sinds ruim anderhalve eeuw sterke mededinging ondervonden van de Duitse handel. Omstreeks 1830-1840 overvleugelde de Duitse markt de Nederlandse; de invoering van het inschrijvingssysteem voor Java tabak deed het overwicht na 1855 keren. Bremen en Hamburg domineerden nog sterk op Midden- en Zuidamerikaanse markten, tot de ontreddeering na de eerste wereldoorlog er toe leidde, dat Nederland allengs een krachtiger positie verkreeg. Deze ontwikkeling werd na 1945 nog sterker.

Reeds werd vermeld, dat krachtige bedrijven in de tabakindustrie meer en meer overgingen tot de zgn. directe inkoop; d.w.z. zij traden, onder uitschakeling van de handel, in relatie met pakkers in de productielanden, of wel, vestigden zij in deze landen eigen pakorganisaties. De Nederlandse handel besefte, dat zijn positie gevaar liep, indien hij zich bleef beperken tot de tussenhandel in het klaar gepakte product. Derhalve begon men naast de handel ook het bedrijf van pakker te beoefenen in de daarvoor geschikte productielanden. Zodoende was men in staat, te voldoen aan de vraag van de industrie, welke steeds meer het aanbod in de landen van oorsprong zocht. Daarnaast moet een andere factor worden genoemd, nl. de ontwikkeling van het bilaterale betalingsverkeer na 1930, en, in versterkte mate na 1945. De autarkische politiek van het belangrijke afzetgebied Duitsland leidde bijv. na 1933 tot kunstmatige bevoordeling van de Bremer en Hamburger handel; de Nederlandse handel pareerde deze slag allengs door levering naar Duitsland direct uit de productielanden. Men vindt thans eigen vestigingen, dan wel vertakkingen in andere vorm, van onze handel, o.a. in de Verenigde Staten, Brazilië, de Antillen, Indonesië, Zuid-Rhodesië, Turkije en Griekenland.

Ontwikkeling en spreiding waren na 1945 te meer een eis des tijds, omdat de aanvoer van Sumatra en Java aanvankelijk ontbrak, en daarna in hoeveelheid zeer sterk ten achter bleef bij vooroorlogse cijfers: Het inschrijvingssysteem wordt echter, wat Sumatra betreft, in veel mindere mate dan vroeger gebruikt, hetgeen tot gevolg heeft, dat de handel terrein verloor. Het is dus van te meer belang, dat men gedeeltelijk de bakens heeft verzet, waardoor de handel aan veelzijdigheid en aan internationale bewegelijkheid heeft gewonnen.

Driehoeks- en transitozaken zijn van overwegend belang. Gelijk vele andere takken van handel levert de tabakshandel ons land een hoog rendement in vreemde valuta met een minimum van vaste investeringen.

De handel heeft een jaar achter zich, gekenmerkt door een vaste, doch stabiele prijsontwikkeling. De voorraden zijn over het algemeen niet groot. Er zijn aanwijzingen om in 1953 vaste, gedeeltelijk stijgende prijzen te verwachten, zoals deze in Januari jl. in Turkije en Griekenland reeds tot uiting kwamen. Bij de voor onze handel belangrijke Sumatra en Brazilië tabak verwacht men hoge prijzen, en er zijn nauwelijks soorten te noemen, waarvoor de vooruitzichten een lagere markt dan in

²⁾ Plantagecultuur komt slechts sporadisch voor; door verfiende cultuur en hoogstaande arbeid wordt als regel een hoogwaardig product voortgebracht. De plantage vat het werk van boer en pakker samen. De hoeveelheid plantage-tabak bedraagt tegenwoordig slechts weinige procenten van de wereldproductie.

1952 wettigen. Aanleiding daartoe is o.a. het feit, dat het wereldverbruik stijgt, terwijl de productie van ruwe tabak tamelijk stabiel is.

Een nadere uiteenzetting hieromtrent valt buiten het bestek van dit overzicht, hetwelk slechts bedoelt enig inzicht te geven omtrent de Nederlandse tabakshandel.

Rotterdam.

A. L. VAN BEEK Hzn.

INGEZONDEN STUKKEN

De salarispositie der intellectueel gevormde groepen

De heer A. I. V. Massizzo te 's-Gravenhage schrijft ons:

Naar aanleiding van het artikel van de heer J. Wemelsfelder econ. drs in „E.-S.B.” van 7 Januari 1953, getiteld: „De salarispositie der intellectueel gevormde groepen”, zij het mij vergund de volgende opmerkingen te maken ¹⁾.

1. Het artikel van de heer W. is in zoverre een waardevolle bijdrage tot de problematiek rond het vraagstuk van de nivellering, dat het een richting aangeeft, waarin de oplossing van een uitermate belangrijk vraagstuk, de vraag naar en het aanbod van intellectueel gevormden op de arbeidsmarkt, kan worden gezocht.
2. De benadering van de vraag naar intellectuele arbeid geschiedt door W. aan de hand van een analysering van de beroepsbevolking uit de Beroepstelling. Afgezien van het feit, dat afgrenzing van beroepen, die een „white-collar”-diploma vereisen, nauwelijks mogelijk is, zeker niet uit de indeling van de beroepsbevolking zoals in de Beroepstelling gegeven, ziet W. voor vraag aan, wat in feite een registratie is van het geplaatste aanbod op de arbeidsmarkt. Tekorten worden door deze telling uiteraard niet geregistreerd.
3. Om een indruk te verkrijgen van het toekomstige aanbod van intellectueel gevormden gaat W. na in hoeverre „white-collar”-gediplomeerden in de jeugdgeneratie voorkomen. Hij sommeert daarbij Mulo-, H.B.S., Gymnasium- e.d. diploma's en Universitaire diploma's. Afgezien van de vage omschrijving van de in deze telling begrepen diploma's (Gymnasium- „e.d.” diploma's) is deze telling voor het vraagstuk niet relevant, aangezien dubbel-tellingen worden gemaakt wat de „doorstromingsdiploma's” betreft. Deze belasten de arbeidsmarkt niet als zodanig. Tevens moge er op worden gewezen, dat binnen de intellectuele groepen ook „non-competing-groups” bestaan. Hieraan werd door W. in het geheel geen aandacht besteed.
4. Wanneer — hetgeen uit het betoog van W. niet valt op te maken — de getelde diploma's ook op door vrouwen behaalde diploma's betrekking zouden hebben, kan tevens worden opgemerkt, dat een groot aantal van deze diploma's de arbeidsmarkt niet of slechts tijdelijk belasten.
5. Door uit te gaan van een starre beroepsstructuur, zoals dit volgens W. uit de Beroepstelling zou blijken — hetgeen overigens uit de opgegeven cijfers niet blijkt — miskent W. een wijziging in de inner-

lijke beroepsstructuur i.v.m. de zich wijzigende eisen op grond van economische en technische vooruitgang. In dit verband moge worden verwezen naar een studie van Prof. Dr P. J. Verdoorn en F. Th. van der Maden, getiteld: „Enige gegevens betreffende de toekomstige behoefte aan medici”, verschenen als brochure van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst, 1952.

6. De huidige nivellering te zien als een „geruisloze” aanpassing, mogelijk gemaakt door een inflationistisch proces, is wel erg simplistisch en steunt voornamelijk op het door de studie van W. naar mijn mening niet bewezen te grote aanbod van intellectuelen in het verleden en heden. De toekomstverwachting — als zij juist is — kan voor de na de oorlog opgetreden nivellering geen verklaring zijn, zeker niet in die mate, waarin de nivellering heeft plaatsgehad.
7. De conclusie, dat de intellectualisering van de arbeidsmarkt op een „benauwende” wijze is voortgeschreden is op grond van de gegeven analyse niet gerechtvaardigd en, gezien de huidige situatie m.b.t. de aanmeldingen bij het V.H.M.O. (stabilisatie) en H.O. (teruggang), niet geheel van gevaar ontbloeit.

Drs D. Boersma te Leiden schrijft ons:

Het artikel van de heer Drs J. Wemelsfelder over bovengenoemd onderwerp in het nummer van 7 Januari jl. geeft ons aanleiding tot enige opmerkingen.

De poging van de heer Wemelsfelder om de achteruitgang van het reële salarispeil der middengroepen economisch te verklaren, kunnen wij niet anders dan met instemming begroeten. Wij geloven echter niet, dat hij in zijn opzet is geslaagd.

Het betoog en de conclusies van de heer Wemelsfelder staan en vallen met de veronderstelde daling in de grensproductiviteit van de arbeid der middengroepen.

In de praktijk zien wij echter verschillende tot de middengroepen behorende beroepen, waar van een overmatig aanbod van arbeidskrachten geen sprake is. Bijv. is er een tekort aan ingenieurs en de grensproductiviteit van hun arbeid ligt op het ogenblik dan ook hoog. Desondanks hebben ook zij 30 à 40 pCt van hun vooroorlogs reëel salaris moeten offeren. Tegelijkertijd zien wij bij deze groep ook het bekende nivelleringsverschijnsel, dat hier uiteraard geen gevolg kan zijn van de gedaalde grensproductiviteit. Integendeel, het hangt samen met de gestegen grensproductiviteit van de ingenieursarbeid. De jonge ingenieurs komen nl. heden ten dage op heel wat gunstiger voorwaarden aan de slag dan hun collega's uit de dertiger jaren.

Men ziet, dit alles klopt niet met de theorie van de heer Wemelsfelder en het kan dit niet doen, omdat deze de arbeidsmarkt van de middengroepen te veel heeft gezien als één markt. Zij bestaat echter uit verschillende deelmarkten, die los van elkaar staan en elkaar eerst op zeer lange termijn min of meer beïnvloeden, nl. dan wanneer de aspirant-kantoorbediende besluit om vanwege de slechte vooruitzichten in het door hem geambieerde vak dan toch maar ingenieur te worden.

Er valt echter niet te ontkennen, dat er zich, als gevolg van een te groot aanbod van arbeidskrachten, in de lagere middengroepen wel degelijk een daling voltrekt in de grensproductiviteit van de arbeid. Is hier de conceptie

¹⁾ Een uitgebreide bespreking van dit artikel van mijn hand verscheen in het ARKA-weekblad, orgaan der Algemene R.K. Ambtenarenvereniging van 17 Januari jl.

van de heer Wemelsfelder misschien wél juist? Ook dit moet worden ontkend. De daling in de reële salariëring ging aan het overmatig aanbod van arbeidskrachten vooraf en haar oorzaak is geen andere dan die bij de ingenieurs. Bovendien kan op deze wijze niet worden verklaard, waarom de achteruitgang van het salarispeil juist bij deze groepen geringer is dan bij de hogere groepen, waar de grensproductiviteit van de arbeid minder is gedaald of zelfs is gestegen.

Het is gemakkelijk critiek te leveren, doch veelal moeilijk hier iets positiefs tegenover te stellen. Toch geloven wij niet erg ver behoeven te zoeken, om tot een bevredigende economische verklaring te komen voor het verschijnsel, waar het hier om gaat. Zij moet naar onze mening uitsluitend worden gezocht in een tekort aan economische macht aan de zijde van het aanbod.

Zowel de industrie, de landbouw als de arbeiders hebben in het verleden ondervonden, dat een tekort aan macht leidt tot te lage prijzen, tot schade van de desbetreffende groep zelf en tot schade van de volkswelvaart. Kartels, arbeidersorganisaties, enz., benevens de Overheid, hebben dan ook ingegrepen om tot een evenwichtiger prijsstelsel te komen.

De middengroep kan echter tegenover de vraag naar haar arbeid in het geheel geen machtspositie stellen, daar zij te gedifferentieerd is om zich voldoende te organiseren.

Bij de algemene herverdeling na de oorlog zat zij dan ook niet mee aan de tafel, waar de koek werd verdeeld en aangezien ook de Overheid haar niet de hand toestak, moest zij tevreden zijn met een deel van de kruimels. Naar onze mening is dit de enige en simpele economische verklaring van de achteruitgang van haar positie.

Bovenstaande opvatting houdt in, dat er een rectificatie zal moeten plaatsvinden, omdat scheefgegroeide economische verhoudingen nu eenmaal niet zonder schade voor de volkswelvaart kunnen worden gehandhaafd. Die schade is niet alleen maar theoretisch; wij zien haar reeds thans in de vorm van lagere arbeidsproductiviteit, als gevolg van verminderde toewijding en achteruitgang van de vakbekwaamheid, welke gang van zaken op den duur zeker nog zal worden versterkt door een algemene achteruitgang van het intellectuele peil der middengroepen. Dit alles is alleen tolereerbaar, indien men stelt, dat de middengroep altijd verre boven de grensproductiviteit van haar arbeid is beloond en het stuk van de economische koek, dat voorheen aan de overige productiefactoren ten goede kwam, kleiner was dan hun groter deel van de nu zo veel kleinere koek. Wie wil echter geloven, dat de ongeorganiseerde middengroep er ooit in geslaagd zou zijn een te groot deel van de maatschappelijke opbrengst tot zich te trekken?

Moeilijk oplosbaar is het vraagstuk van de midden-groepsberoepen, waar wel door te groot aanbod van arbeidskrachten de grensproductiviteit van de arbeid is gedaald. De heer Wemelsfelder is van mening, dat salarisverhoging de problematiek rond deze groepen eerder zal bemoeilijken dan oplossen. Aan oplossen geloven ook wij niet, aan bemoeilijken evenmin. Het is n.l. niet waarschijnlijk, dat de salarisverhoging hier het aanbod zal doen toenemen, aangezien de aantrekkingskracht van deze beroepen door andere factoren dan door de ogenblikkelijke beloning wordt bepaald. Hier zijn bijzondere maatregelen nodig en het zou onjuist zijn om in afwachting van die maatregelen deze groepen te laten afzakken tot het voor de maatschappij zo schadelijke randbestaan.

Naschrift.

Het blijkt dat mijn bijdrage in „E.-S.B.” dd. 7 Januari jl., getiteld „De salarispositie der intellectueel gevormde groepen”, een onverwacht groot aantal reacties heeft uitgelokt. Ik moge hier uitsluitend trachten mij te verdedigen tegen de critiek die in openbare publicaties is uitgebracht. Het is daarbij wellicht het eerlijkste te beginnen met de critiek van de heer Massizzo, zijnde een van de rapporteurs voor de Commissie voor de Middengroepen van de K.V.P. Om recht te doen aan zijn critiek zullen wij trachten zijn punten zoveel-mogelijk op de voet te volgen:

1. Uit het feit, dat a) de heer Massizzo zijn critiek in hoofdzaak beperkt tot de technische en statistische details (waarbij ik mij gedeeltelijk aan zou kunnen sluiten) en b) dat hij van mening is dat er in mijn analyse een richting werd aangegeven waarin het onderzoek verder zou kunnen worden ontwikkeld, meen ik op te mogen maken dat hij in verschillende opzichten terug zou willen komen op de eigen stellingen vervat in de rapporten uitgebracht voor de Commissie voor de Middengroepen. Dit lijkt mij voorshands een winstpunt uit deze discussie. Uiteraard moest ik bij mijn analyse roeien met de statistische riemen die beschikbaar waren. Het is jammer, dat in dit opzicht de rapporten van de Commissie voor de Middengroepen wat te snel zijn gepubliceerd omdat deze met haar enquêtes een prachtige kans zou hebben gehad om deze problematiek mede in haar onderzoek te betrekken.
2. Wat de procentuele verhouding tussen „arbeid in overall” en „white collar-arbeid” betreft, ben ik het met M. eens dat het inderdaad niet mogelijk is deze in decimalen nauwkeurig af te grenzen. Voor de grote lijnen, waarin het om het betoog ging, lijkt mij de gegeven afgrenzing echter nauwkeurig genoeg, temeer waar het mogelijk was de twijfelgevallen in een aparte groep „semi white collar workers” onder te brengen, zodat m.i. toch een behoorlijke mate van exactheid kon worden bereikt. Op de statistische registratie van arbeidstekorten kom ik hierna nog terug.
3. Met de zgn. „doorstromingsdiploma's” is in mijn analyse door het aanbrengen van een correctiefactor rekening gehouden. Overigens zijn de cijfers minimum cijfers, omdat geen rekening is gehouden met de grote groep mislukte middelbare scholieren (e.d.) die doorgaans ook een goed onderkomen op de intellectuele arbeidsmarkt trachten te zoeken en het aanbod van witte boord werkers (meestal in de lagere regionen) mede sterk belasten. Het lijkt mij echter dat dit technische kwesties zijn, die aan de teneur verder niets af of toedoen.
4. Het aanbod van vrouwelijke arbeidskrachten behoeft niet te worden afgetrokken aangezien dit uit alle gegevens is geëlimineerd. Voor zover deze aanduiding niet consequent in alle overzichtjes werd volgehouden is dit tot mijn spijt een fout in mijn nacorrectie geweest.
5. De heer M. wijst mij op het rapport van Prof. Verdoorn over de toekomst der medici. In dit opzicht had zijn keuze met betrekking tot mijn stellingen niet gunstiger kunnen zijn omdat uit dit rapport blijkt, dat wat ik voor de gehele intellectuele groep (uiteraard met enkele uitzonderingen) trachtte aan te tonen zich zeer pregnant in deze speciale groep

manifesteert, nl. dat zich in snel tempo een overschot aan artsen ontwikkelt. Ook zonder de uitvoerige inkomensgegevens van Prof. Verdoorn is het, lijkt mij, toch evident, dat dit tot schadelijke repercussies op de inkomens van deze beroepsgroep moet leiden. Met zijn opmerking, dat in sommige sectoren de behoefte aan op een bepaalde manier gevormde arbeid toe kan zijn genomen ben ik het geheel eens. Ik zou hierbij het volgende aan willen tekenen:

De prijsvorming op de intellectuele arbeidsmarkt is momenteel voor zover het over jonge mensen gaat in eerste instantie (en in grote lijnen) een prijsvorming voor diploma's (dus geheel afhankelijk van de relatieve schaarste aan diploma's). Daarboven komt natuurlijk een toeslag voor persoonlijke prestaties en/of ervaring. Er zijn nu twee manieren waarop de salarispositie verbeterd kan worden, nl. door:

- a. prestaties en eigenschappen die boven het gemiddelde liggen. Hoe deze ook echter uit mogen vallen, het uiteindelijk niveau wordt mede bepaald door het lage startsalaris;
- b. door steeds verder gaande diploma-specialisatie. Voor zover de eigenschappen nodig voor deze diploma-specialisatie vrij algemeen zijn, wordt de incubatieperiode ¹⁾ verlengd, verplaatst het overschotprobleem zich dus en verscherpt zich zelfs doordat de specialisatie de "range" der arbeidsmogelijkheden beperkt. Voor zover echter de eigenschappen nodig voor deze diploma-specialisatie schaars zijn, zal dit stellig in de waarde der diploma's en het honorarium der gediplomeerden tot uitdrukking komen. Zonder dit zou ik bijv. niet het ervaringsverschijnsel kunnen verklaren dat jonge electrotechnische ingenieurs met enige ervaring (schaars) verhoudingsgewijs zeer aantrekkelijke honoraria genieten of met hoge premie's door het Ministerie van Marine in het ambtelijk apparaat worden gelokt (zie advertenties), dat civiel ingenieurs daarentegen (niet schaars) veel matiger eisen moeten stellen en dat juristen (overvloedig) zich voor matigere salarissen en eenvoudige werkzaamheden in drommen schijnen aan te bieden. Het is beslist jammer, dat het rapport van de Commissie voor de Middengroepen ons ook hierover verder in het duister laat tasten, want dan zouden er in verband met het gehele probleem wel eens interessante verschillen voor den dag kunnen komen. Hiermede is geloof ik tevens de tweede opmerking onder punt 2 van de heer M. beantwoord.
6. Dit punt is mij niet geheel duidelijk. In het rapport van de Commissie voor de Middengroepen wordt de inkomensnivellering in 1951 gemeten t.o.v. 1938. Het lijkt mij zonder twijfel dat in deze periode een groots inflatieproces heeft plaats gevonden met alle gevolgen van dien voor de pijnlijke aanpassing van de salarissen aan de gewijzigde grensproductiviteiten.
7. Het is uitermate moeilijk om in de toekomst te zien. Wanneer sinds 1920 de (uiteraard steeds schommelende) ontwikkelingslijn voortdurend stijgt en men neemt (zoals in onze analyse) als raming voor de toekomst een horizontaal verloop aan, dan meen

ik van een conservatieve raming te mogen spreken. Overigens doet dit verder niets af of toe aan de verschuivingen t.o.v. vóór de oorlog.

Resumé.

Ik meen dan ook mede naar aanleiding van deze critiek resumerend te mogen concluderen, dat hoewel de Commissie voor de Middengroepen zeer verdienstelijk werk heeft gedaan, waarvan ik de betekenis niet graag zou ontkennen, zij ons toch op de beslissende principiële punten helaas in de steek laat, zodat wij wel met andere gegevens moeten werken om een min of meer betrouwbaar inzicht in de werkelijke verhoudingen te verkrijgen.

Nieuwe Rotterdamse Courant.

De redactie van de „N.R.C.” (29 Januari 1953) sluit zich in grote lijnen bij de gegeven „E.-S.B.”-analyse aan. Men formuleert het zeer karakteristiek. De beroepskeuze met betrekking tot „white-collar”-arbeid heeft veel weg van een lot in een premielening, waarin iedereen hoopt een van de (weinige) prijzen te kunnen trekken, maar het gros genoeg moet nemen met een obligatie met lage rente.

De „N.R.C.” meent echter wel, dat met name onder de kleine categorie van hooggeschoolde hoofdarbeiders onderbetaling voor zal komen. Als ik het goed zie is deze critiek als een zekere aanvulling op mijn bijdrage bedoeld. Het volgende zou hierbij aangetekend kunnen worden: ook bij deze groepen wordt uiteraard het uiteindelijke salarisniveau veelal beïnvloed door het lage startsalaris, doch deze invloed wordt steeds zwakker naar mate de intellectuele specialisatie toeneemt, zodat andere factoren van steeds grotere betekenis worden zoals die, welke samenhangen met de bilaterale onderhandelingspositie die uit genoemde specialisatie voortvloeit, het keurslijf van een ambtelijk bezoldigingsbesluit, het subjectieve plezier in de arbeid „an sich” (wat de salarissen van wetenschappelijk personeel vaak drukt) etc. etc. Het lijkt mij dat in dit opzicht maar weinig maatregelen van overheidsbeleid in de praktijk uitvoerbaar zullen blijken. Wat het ambtelijk apparaat betreft zou het bijv. moeten uitmonden in een soort herziening van de „merit-rating”, waarbij de „merits” vaak uitermate moeilijk in woorden, laat staan in exacte geldbedragen, kunnen worden uitgedrukt, terwijl men ook de invloeden, waaraan deze salarissen zijn onderworpen, niet of uitermate moeilijk kan traceren.

Het Vaderland²⁾.

Het Vaderland reageerde met een scherp gesteld redactioneel hoofdartikel. Aangezien in dit blad een aparte discussie over deze materie werd opgenomen, moge hier worden volstaan met één opmerking die in de reeks van bezwaren algemeen gehoord werd: de middengroepen hebben een geheel andere behoeftenstructuur die tot uitdrukking komt in betere woningen (op „stand” wonen), betere kleding, representatieve kosten, culinaire en culturele behoeften etc., waardoor een hoger inkomen noodzakelijk is.

Het komt mij voor dat in deze gedachtengang de logica wordt omgekeerd. Het salaris van de middengroepen werd niet gevormd op basis van deze behoeften doch deze behoeften konden groeien op basis van de salarispositie. Nu bepaalde eigenschappen door de verbeterde en algemener geworden voortgezette op-

¹⁾ Deze m.i. typerende term ontleen ik aan een correspondentie met Dr J. Luning Prak over deze materie.

²⁾ „De Middengroepen”, Het Vaderland dd. 16 Januari 1953.

leidingen minder schaars blijken te zijn dan vroeger voltrekt zich een pijnlijk aanpassingsproces³⁾.

Drs Van de Woestijne 4).

Ongeveer gelijktijdig met mijn analyse verscheen (onafhankelijk hiervan) een kwalitatief ethische beschouwing van Drs Van de Woestijne in „De Groene”, die in bepaalde opzichten als een aanvulling zou kunnen worden gezien. Niet alles kan ik onderschrijven, maar wel dat „de drang naar meer onderwijs slechts ten dele en misschien zelfs voor een klein deel voorkomt uit de behoefte aan geestelijke vorming, maar grotendeels verband houdt met het streven zich een toegang tot lucratieve beroepen te verzekeren”. Het komt mij dan ook voor, dat Drs Boersma (waarop ik hieronder inga) met dit basisverschijnsel te weinig rekening houdt.

Drs Boersma.

Met de kern van het betoog van de heer B., dat de middengroepen ook als totaliteit een zwakke onderhandelingspositie innemen, ben ik het echter voor 100 pCt eens. Ik wees hier reeds eerder uitvoerig op in een bijdrage in Elseviers Weekblad⁵⁾. Dat hij desondanks schijnbaar critiek uitoefent, vloeit voort uit zijn m.i. onjuiste probleemstelling. De probleemstelling is namelijk deze, dat zich t.o.v. vóór de oorlog een daling van het reëel inkomen in de beter betaalde beroepsgroepen voltrekt, terwijl binnen de groep een nivellering plaats heeft gevonden. Gevraagd wordt in dit verband het complex van oorzaken, dat genoemd proces bewerkstelligde.

Het komt mij voor, dat de onderhandelingspositie van de middengroepen t.o.v. vóór de oorlog niet veel veranderd is. Ook toen waren deze zwak georganiseerd, terwijl de vakverenigingen een grote macht hadden ontwikkeld. Het lijkt mij, dat de status quo t.o.v. vóór de oorlog ongeveer gelijk is gebleven, zodat de diagnose van de kwaal zoals deze door Drs B. wordt gesteld in principe niet juist moet worden geacht, en daarmee dus ook zijn conclusies vervallen.

Om alle mogelijke verdere misverstanden uit te sluiten, moge hieronder een overzicht worden gegeven van enkele punten waarop, naar ik meen, een actie voor de middengroepen als „programma” zich zou kunnen baseren. Deze richtlijnen vloeien dus logischerwijze voort uit mijn analyse in „E.-S.B.”, dd. 7 Januari jl.

Proeve van enkele richtlijnen voor de verbetering van de positie van de middengroepen:

1. Grootscheepse voorlichting door de Overheid (en eventuele andere instanties) aan het grote publiek over de financieel slechte toestand en minder gunstige vooruitzichten in menig witte boord-beroep, opdat de diplomajacht waar deze beslist ongezond is geworden, wordt omgebogen in een voor de maatschappij als geheel nuttiger richting.
2. Ethische herwaardering van de „arbeid in overall” (eveneens door voorlichting en opvoeding), opdat het sociaal-psychologische onderscheid tussen „nette arbeid” en „andere” arbeid verdwijnt. Van de Verenigde Staten schijnen wij in dit opzicht nog veel te kunnen leren.

³⁾ Prof. Dr L. J. Zimmerman attendeerde mij er op, dat het gehele nivellerings-procédé eigenlijk een economische wetmatigheid heeft, die als volgt geformuleerd zou kunnen worden: de nivellering tussen de inkomens uit lager gekwalificeerde en hoger intellectueel gekwalificeerde arbeid neemt toe naarmate de welvaart in een land stijgt (vergelijk bijv. Pakistan, Europa, Verenigde Staten).

⁴⁾ Drs Van de Woestijne: Het Recht op Studie, De Groene, dd. 24 Januari 1953.
⁵⁾ J. Wemelsfelder: „De tragiek van de witte boord”, Elseviers Weekblad, December 1952.

3. Bij de onderwijsvernieuwing dient ernstig rekening te worden gehouden met de economische verschuivingen, die hebben plaats gevonden en met de gevaren, die uit de „intellectualisering” van de arbeidsmarkt voortvloeien of reeds zijn voortgevloeid.
4. Onderzoek naar het gehalte der witte boord-diploma's, respectievelijk verbetering hiervan. Met het toenemen van het aantal gegadigden voor de nettelere beroepen is het zeer waarschijnlijk, dat de gemiddelde intellectuele kwaliteit der aanmeldingen gestadig daalt. Aangezien de schoolwaardering en de diplomatoekenning bepaald worden door het niveau van de gemiddelde prestatie van de groep is het niet onwaarschijnlijk, dat geruisloos het gehalte van de gediplomeerden voortdurend daalt. Dit zou ontoelaatbare roofofbouw op de groep zijn. Het feit, dat het aantal afgewezenen gedurende tientallen jaren percentsgewijs constant is gebleven, is in dit opzicht een veeg teken. Uiteraard ligt hier een taak voor de onderwijs-specialisten. De Commissie voor de Middengroepen moet blijkens haar tweede rapport over interessant materiaal beschikken over intelligentieverhoudingen, e.d. waarmee in dit opzicht mogelijk wel het een en ander te doen zou zijn.
5. Beperking van de intellectuele markt door hogere diploma- of andere eisen (daar waar dit mogelijk is) in die gevallen waar de middengroepen in een financiële noodtoestand zijn gekomen. Ook op de Universiteiten en Hogescholen rust in dit opzicht een zware verantwoordelijkheid. Voor de financiële moeilijkheden van vele jonge juristen en de aftakeling van de maatschappelijke status van deze groep (doordat zij hun toevlucht moeten nemen tot steeds lager gerangschikte werkzaamheden) zijn de gezamenlijke juridische faculteiten dunkt mij mede verantwoordelijk. Hetzelfde geldt uiteraard ook voor andere faculteiten en/of onderwijsgroepen. Wat voor de middenstandsbedrijven, waar het aanbod duidelijk wordt gereguleerd, als „normaal” wordt beschouwd, behoeft voor het nu nog „vrije” reservoir der witte boord-beroepen, dat nog altijd straffeloos vol en over kan lopen, zeker niet abnormaal te zijn.
6. Verbetering van de organisatie der middengroepen, daar waar dit mogelijk is. Vorming van „pressure groups” ook in de getroffen academische branches, teneinde de genoemde doeleinden te bereiken.
7. Financiële faciliteiten, opdat extra prestaties niet door een progressieve belastingpolitiek onaantrekkelijk worden gemaakt.

⁶⁾s-Gravenhage.

J. WEMELSFELDER, econ. drs.

INTERNATIONALE NOTITIES

Bufferstocks van rubber?

In de maand Januari is een werkgroep van de „Rubber Study Group” te Londen bijeen geweest. Het schijnt, dat de vertegenwoordigers van de producerende en consumerende landen daar een plan hebben opgesteld voor de oplossing van het rubbervraagstuk. Zoals bekend behoort rubber tot die grondstoffen, welke in het economisch leven van enkele minder-ontwikkelde gebieden, zoals Indonesië, Malakka, Ceylon een belangrijke plaats

innemen. Anderzijds wordt deze grondstof benodigd voor de vervaardiging van tal van goederen in de hoger ontwikkelde gebieden, waaronder de Verenigde Staten van Amerika en vele Europese landen.

De sterke fluctuaties in het prijsbeloop van deze grondstof brengen zowel voor de producenten als de consumenten sterke nadelen met zich. Er is derhalve bij herhaling naar voren gebracht, dat stabilisatie van deze uitermate belangrijke grondstof gewenst is. De divergerende belangen tussen producenten en consumenten hebben tot dusverre een hinderpaal gevormd bij het zoeken naar een voor alle partijen bevredigende oplossing. De conferenties, die over dit onderwerp in het verleden te Londen en Rome werden gehouden, liepen op niets uit. De laatste bijeenkomst vond plaats in Ottawa en aldaar werd besloten, dat in Januari van dit jaar het vraagstuk nog eens door een werkgroep onder de ogen zou worden gezien.

Deze werkgroep schijnt thans er in geslaagd te zijn een ontwerpovereenkomst samen te stellen over de rubber. Zijn de inlichtingen juist, dan gaan de gedachten thans in de richting van het in het leven roepen van rubberbuffervoorraden. De bedoeling is, dat in tijden van overvloed de effectieve vraag naar rubber wordt vergroot door aankopen van een in te stellen internationale organisatie; omgekeerd zal deze organisatie rubber afgeven, derhalve het aanbod verruimen, in tijden van schaarste. Op deze wijze hoopt men aan het prijsbeloop van deze grondstof een harmonischer ontwikkeling te kunnen geven.

Op het ogenblik gaat het nog uitsluitend om een ontwerp. De vertegenwoordigers van producenten en consumenten hebben met het ontwerp hun regeringen op generlei wijze gecommitteerd. In de loop van dit jaar zullen over het ontwerp op hoger plan nadere besprekingen worden gevoerd.

Indien mettertijd dit idee van de instelling van buffervoorraden de goedkeuring zal weten weg te dragen van de betrokken regeringen, dan zal dit een stap nader betekenen tot het grote doel van de stabilisatie van grondstoffen, naar men weet een zeer belangrijk component voor de beheersing van de conjunctuur.

GELD- EN KAPITAALMARKT

De geldmarkt.

De geldmarkt bleef gedurende het grootste deel van de verslagweek vrij ruim, met vrijwel onveranderde marktdisconto's voor schatkistpapier en call ongewijzigd op $\frac{1}{2}$ pCt.

Het saldo van het Rijk bij De Nederlandsche Bank is de laatste tijd zeer groot (volgens de weekstaat per 2 Februari jl. zelfs bijna f 1 milliard). Eventuele grote betalingen in de naaste toekomst door de Staat in verband met de nationale ramp te verrichten, zouden derhalve mogelijk zijn zonder speciale maatregelen ter versterking van de liquide positie van 's Rijks Kas. Een overboeking van de tegenwaarderekening, waarover de laatste week wel gesproken wordt, zou in elk geval voor dit doel niet nodig zijn.

De kapitaalmarkt.

De enorme materiële schade, welke de stormramp aan ons land toebreacht, betrof in veel sterker mate Rijks-, particuliere en agrarische eigendommen dan industriële uitrustingen. Van een ongunstige repercussie op ter beurze genoteerde fondsen — waarbij de industriële sector over-

weegt — was dan ook gedurende de afgelopen week in het algemeen geen sprake.

Het kapitaalverlies ter grootte van ettelijke honderden miljoenen guldens zal vermoedelijk grotendeels direct of indirect (nl. via uit te keren schadevergoedingen) door het Rijk moeten worden gefinancierd. Bij velen ging in dit verband de gedachte uit naar de uitgifte van een grote staatslening. De zeer uiteenlopende rentepercentages, die hiervoor werden genoemd, variërende van $2\frac{1}{2}$ pCt tot 4 pCt, wezen er echter wel op, dat er nog niets concreets hieromtrent bekend was.

Op de aandelenmarkt werd de stijging van het koersniveau de afgelopen week voortgezet. Hierbij werd het hoogste niveau van 1952 overschreden. De algemene index van het ANP/CBS bedroeg per 6 Februari jl. 146,4, bij een hoogste en laagste van 144,8 en 126,9 in 1952. Het algemene aandelenindexcijfer van De Twentsche Bank bedroeg per 6 Februari jl. 109,5, bij een maximum en minimum in 1952 van resp. 108,5 en 96,8.

Op zichzelf niet onbelangrijke feiten als de aanvaarding door de Eerste Kamer van het Wetsontwerp tot verlenging van de dividendbeperking met één jaar, de terugkeer van de Vereniging voor den Effectenhandel tot haar vooroorlogse staat, en berichten over een aanstaande bevredigende regeling van de kwestie van het effectenrechtsherstel (in verband met het uitblijven waarvan verleden jaar een beursstaking plaatsvond) bleven enigszins in de schaduw gedurende deze verslagweek, die zozeer in het teken van de nationale ramp stond.

	30 Jan. 1953	6 Febr. 1953
Aand. indexcijfers.		
Algemeen	144,4	146,4
Industrie	203,8	207,2
Scheepvaart	158,8	160,9
Banken	133,3	135,2
Indon. aand.	47,1	47,7
Aandelen.		
A.K.U.	163 $\frac{1}{2}$	169 $\frac{1}{2}$
Philips	162	162
Unilever	182 $\frac{1}{2}$	185
H.A.L.	136 $\frac{3}{4}$	139 $\frac{1}{2}$
Amsterd. Rubber	86 $\frac{1}{2}$	87
H.V.A.	95	96 $\frac{1}{2}$
Kon. Petroleum	316	314exd.
Staatsfondsen.		
2 $\frac{1}{2}$ pCt N.W.S.	78 $\frac{1}{2}$	78 $\frac{1}{2}$
3-3 $\frac{1}{2}$ pCt 1947	94 $\frac{13}{16}$	95 $\frac{1}{16}$
3 pCt Invest. cert.	94 $\frac{13}{16}$	95 $\frac{13}{16}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt 1951	99 $\frac{1}{2}$	99 $\frac{1}{16}$
3 pCt Dollarlening	94 $\frac{1}{2}$	94 $\frac{1}{2}$
Diverse obligaties.		
3 $\frac{1}{2}$ pCt Gem. R'dam 1937 VI ...	99	99 $\frac{1}{2}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt Bataafsche Petr.	99 $\frac{13}{16}$	99 $\frac{7}{16}$
3 $\frac{1}{2}$ pCt Philips 1948	99	99 $\frac{1}{2}$
3 $\frac{1}{4}$ pCt Westl. Hyp. Bank	94 $\frac{1}{2}$	95 $\frac{1}{2}$

J. C. BREZET.

STATISTIEKEN

WERKLOOSHEID EN WERKVERRUIMING IN NEDERLAND 1).

Maand	Geheel werklozen	Geheel wachtgelders	Geregistreerde D.U.W.-arbeiders 2)
30 Nov. 1951	119.100	1.200	29.100
31 Dec. 1951	137.100	2.100	35.700
31 Jan. 1952	134.700	1.600	38.100
29 Febr. 1952	113.500	500	39.000
31 Mrt 1952	101.100	500	35.100
30 April 1952	86.600	-1.100	31.800
31 Mei 1952	79.900	1.000	31.200
30 Juni 1952	88.400 3)	.	28.700
31 Juli 1952	90.400 3)	.	28.100
31 Aug. 1952	85.600 3)	.	25.000
30 Sept. 1952	93.100 3)	.	27.100
31 Oct. 1952	108.200 3)	.	30.400
31 Dec. 1952	144.000 3)	.	31.800

1) Bron: „Statistisch Bulletin C.B.S.”.

2) Incl. vorstwerklozen, zieken, arbeiders, die ongevallenuitkering ontvingen benevens een aantal personen, dat in het „vrije bedrijf” werk vond, zonder dat de arbeidsbureaux hiervan tijdig bericht ontvingen.

3) Incl. wachtgelders.

DE JAVASCHE BANK.

(Voornaamste posten in duizenden rupiah's)

Data	Munt-, muntmateriaal-, goud en deviezen-certificaten	Vorderingen in vreemde munt couraant betaalbaar	Deviezenfonds valutarekening	Disconto's en voorschotten op onderpand betaalbaar in eigen couraant	Voorschotten aan de Regering v. d. Rep. Indon.
24 Dec. 1952	1.099.743	687.629	195.375	705.680	4.437.482
31 Dec. 1952	1.099.744	674.374	223.811	725.738	4.555.028
7 Jan. 1953	1.099.744	689.565	220.103	585.061	4.907.988
14 Jan. 1953	986.182	577.237	281.732	617.481	5.109.197
21 Jan. 1953	967.253	550.452	294.943	709.822	5.119.284
28 Jan. 1953	967.252	591.492	149.677	739.146	5.193.096

Data	Bankbiljetten in omloop	Deviezenfonds buitenlandse passiva	Rekening courant saldi		
			Van de Regering van de Rep. Indon.	Bijzond. rekening inzake de E.C.A. hulp	Van anderen
24 Dec. 1952	3.965.750	807.942	—	496.307	1.166.385
31 Dec. 1952	4.007.916	873.872	—	496.307	1.218.194
7 Jan. 1952	4.164.766	889.257	—	496.307	1.245.209
14 Jan. 1953	4.186.190	744.757	—	496.307	1.374.461
21 Jan. 1953	4.211.892	806.819	—	496.307	1.408.273
28 Jan. 1953	4.181.945	720.636	—	496.307	1.429.118

Muntbiljetten-circulatie per 24 Dec. Rp. 320.114.257,50
 Muntbiljetten-circulatie per 31 Dec. Rp. 319.157.132,—
 Muntbiljetten-circulatie per 7 Jan. Rp. 320.347.921,50
 Muntbiljetten-circulatie per 14 Jan. Rp. 320.245.154,—
 Muntbiljetten-circulatie per 21 Jan. Rp. 319.395.293,50
 Muntbiljetten-circulatie per 28 Jan. Rp. 318.260.141,—

INTERIM-PRIJSINDEXCIJFERS VAN HET GEZINSVERBRUIK IN NEDERLAND ^{1) 2)}

1949 = 100

Aard der gezinsuitgaven	Wegingsfactor (pCt van totale gezinsuitgaven in 1949)	15 Juli 1952	15 Aug. 1952	15 Sept. 1952	15 Oct. 1952	15 Nov. 1952	15 Dec. 1952 ³⁾
Voeding, w.o.: brood, gebak, meel	37,7	123	120	123	123	122	122
aardappelen, groenten, fruit	8,0	124	124	124	124	124	123
suiker en koloniale waren, dranken	6,8	113	97	109	110	105	109
vees, vleeswaren, vis	6,5	125	125	125	125	125	124
oliën en vetten ..	4,6	158	158	159	158	155	154
zuivelproducten, excl. roomboter	3,8	118	119	120	118	118	118
II Roken	8,0	109	110	112	114	114	115
III Woning, w.o.: huur, water, onderhoud woning	2,3	116	116	116	116	115	115
huur afzonderlijk verwarming en verlichting ..	21,0	122	123	123	123	123	123
woninginrichting en huusraad ..	9,2	115	115	115	115	115	115
IV Kleding en schoeisel, w.o.: kleding	8,4	115	115	115	115	115	115
schoeisel	5,1	140	140	141	142	142	142
V Hygiënische en medische zorg, w.o.:	6,7	119	119	119	118	118	118
reiniging	13,3	114	114	114	114	114	114
persoonlijke en gezondheidszorg	10,6	112	112	112	112	112	112
VI Ontwikkeling en ontspanning, w.o.:	2,7	120	119	120	119	119	120
ontwikkeling, ontspanning, verenigingen ..	3,4	111	111	111	111	109	109
verkeer	1,6	109	109	109	109	104	104
VII Verzekeringen en belastingen ..	1,8	113	113	113	113	114	114
Totaal	10,1	118	118	119	118	118	118
Totaal (excl. belastingen)	7,6	117	117	117	117	117	117
	2,5	122	122	122	122	122	122
	12,2	117	117	117	117	117	117

¹⁾ Bron: C.B.S.

²⁾ Volgens huishoudrekeningen over 1949 van geschoolde arbeiders, werlieders, lagere kantoorbedienenden en ambtenaren, met in 1949 een bruto-voorloer van f 50 tot f 60, een gemiddelde gezinsgrootte van vier en wonende in de middelgrote en kleine gemeenten van ons land.

³⁾ Voorlopige gegevens.

Abonneert U op de E.-S.B.

Nationale Handelsbank, N.V.

Amsterdam — Rotterdam — 's-Gravenhage

Alle Bank- en Effectenzaken

TE KOOP AANGEBODEN een

Burroughs
TELMACHINE

DIVERSEN

met automatische wagen voor statenwerk. Te bevr. O. W. J. Schlenker & R. J. Bicker Caarten, Zwartehondstraat 2, Rotterdam.

Bestel

en
betaal

morgen bij Uw boekhandel

De Ramp

Met voorwoord van
H. M. de Koningin

Meer dan honderd foto's uit het noodgebied en een kaart in zes kleuren van de overstromde landsdelen.

96 pagina's. Gebonden.
Groot formaat 19 x 25¹/₂ cm.

De prijs is f 3.50.

Door belangeloze samenwerking komt de gehele opbrengst ten goede aan het

Nationaal Rampenfonds

Snelle hulp is dubbele hulp.
Onmiddellijke inschrijving en betaling zijn dringend gewenst.

Publicatie van de Vereeniging ter Bevordering van de Belangen des Boekhandels